

BJEKTIV

Diamantkaméportrætter 1865

Dr. Rudolf Krügener

Spændende fund i Elfelt samlingen

Snappy

Mariens fotograf

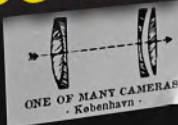
Tre kameraer

ONE OF MANY CAMERAS
· København ·

SÆLG DINE GAMLE KAMERAER
TIL ONE OF MANY CAMERAS
SÅ DE KAN FÅ ET NYT LIV

- VI GIVER DE BEDSTE PRISER!

ONE OF MANY CAMERAS
· København ·

PRIN
"DELUXE M
13x18cm
18x24cm

TOP 10

DET INTERNATIONALE
MAGASIN "DIGITAL FOTO"
NÆVNER OS SOM ENESTE
DANSKE BUTIK!

FOTOBUTIKKER

VI DRØMMER OM AT BESØGE

3 ONE OF MANY CAMERAS
DANMARK

Næste gang, du skal ud at rejse, må du ikke snyde dig selv for nogle af verdens **most interessante fotobutikker**. Her er vores liste over de kamerabutikker, vi helst vil lægge vejen forbi.

I en lille kælderbutik midt i København ligger denne alternative forretning, der handler med nyt, men især brugt udstyr i stort set alle afskyninger. Så mangler du et storformatkamera eller et objektiv til et Leica-kamera, er det her stedet, og så er der et stort udvalg af analoge filmtyper. Et af de mange kameraer, du kan se i butikken, er i øvrigt Danmarks største, som en af butikens bagmænd selv har bygget. De har også et fadølslanlæg.

FIND DEN HER:
Gråbrødretov 4,
København

RING ELLER SKRIV TIL OS
ELLER KIG NED I BUTIKKEN
ONE OF MANY CAMERAS
GRÅBRØDRE TORV 4, KBH K
TELEFON 3514 72 58

EMAIL: CONTACT@ONEOFMANYCAMERAS.COM

***VI MANGLER ALTID ROLLEIFLEX, LEICA,
CONTAX, HASSELBLAD, MAMIYA ETC. ***

Indhold

- 5 **Diamantkaméportrætter 1865**
Ann Vibeke Knudsen
- 9 **Dr. Rudolf Krügener**
Klaus-Eckard Riess
- 17 **Spændende fund i Elfelt samlingen**
Lennart Weber
- 23 **Snappy**
Tom Bloch-Nakkerud
- 26 **Marinens fotograf**
Poul Faarvang
- 32 **Tre kameraer**
Daniel Bødker Sørensen
- 38 **Medlemsorientering**
Klaus-Eckard Riess
- 41 **Billedgruppen**
Gerhard Ryding / Ann Vibeke Knudsen
- 45 **Bog- & Udstillingsomtale**
Ann Vibeke Knudsen / Klaus-Eckard Riess
- 48 **Mødekalender**
- 49 **Anvisningssalg**

Forside

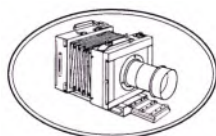
Dr. Krügener Trix.

Mortensen med imponerende skægvekst, masser af knapper og medalje.

Elfelt foto.

Det Kgl. Bibliotek

Diamantkaméportrætter 1865

Charmerende er de, de små "diamantkaméportrætter". Kostbare at fremstille må de have været, og vi kender kun ganske få, fremstillet af nogle af de mest ambitiøse, danske fotografer i 1865.

Hvis man er meget heldig, kan man, fx i et gammelt fotoalbum, finde et lille visitkort med ikke færre end fire små, hvælvede portrætter af den samme (eller to) person(er), taget fra forskellige vinkler. Anbragt i ruder- eller diamantfacon på et visitkort.

Jeg har endnu aldrig selv fundet noget kaméportræt, de er sjældne, og det ser ud som om de kun er blevet fremstillet en ganske kort tid i Danmark, måske kun i 1865.

Budtz Müllers kaméportrætter

Portrætter af H.C. Andersen påkalder sig altid stor interesse, og der er skrevet flere bøger om dem. Et af de mange fotografier af eventyrdigteren er sådan et kaméportræt, og mon ikke H.C. Andersen var rigtig glad for det? Fotografen er Bertel Budtz Müller (eller hans atelier) og skulle nogen i Danmark have kastet sig ud i et sådan en nyskabelse, måtte det netop være dette firma, det mest eksperimenterende i Danmark i de år, hvor cand. pharm. Bertel Budtz Müller stod i spidsen, 1862-1884 (hvor han desværre døde ikke særlig gammel). Endnu to kaméportrætter er taget af firmaet, forestillende Bertel Budtz Müllers kompagnon 1862-1865, cand. pharm. Alfred Benzon, samt et af læge, Valdemar Laursen, der rejste til Argentina sidst i 1865, hvor han blev ansat på et tysk hospital.

Af Ann Vibeke Knudsen

*Foto Bertel Budtz Müller, København, kaméportræt af H.C. Andersen.
Samling Kongelige Bibliotek.*

(I dag er han "kendt" for en samling sydamerikanske fossiler, han bragte med sig til Danmark. De opbevares på Naturhistorisk Museum i København.).

En engelsk opfindelse

"The Diamond Cameo Portrait", diamantkaméportrættet, blev opfundet af fotograf Frederick Richard Window, 1824-1875, fra londonfirmaet Window & Bridge i 1864. Patentet blev registreret i juli 1864. De fire små ovale portrætter er arrangeret som en diamant på et visitkort. Portræterne viser den fotograferedes ansigt fra forskellige vinkler. Når fotografen havde monteret portrættet på sit karton, benyttedes en særlig "støbeform" til at presse de fire portrætter ud i en konveks form, så de kom til at ligne kaméer.

Et specielt multi-portræt kamera, fremstillet af H. Dallmeyer i London, blev benyttet, så man kunne optage de fire små portrætter på én glasplade.

Foto Bertel Budtz Müller, København, kaméportræt af kompagnonen Alfred Benzon. Samling Kongelige Bibliotek.

Det var, forstår vi, en vanskelig proces og derfor selvfølgelig kostbar, og selv i London var det kun få fotoatelierer, der gav sig i kast med projektet, og selv der er en diamantkamé en sjældenhed.

Danske fotografer og kaméportrætterne

Der var dog flere andre danske fotografer - end kun det store fotofirma Budtz Müller & Co i København - som i 1865 kastede sig ud i det ambitiøse projekt. En af dem påstod endda, at han allerede producerede dem i 1864.

Den første vi støder på i en avisannonce er imidlertid fotograf Harald Jensen, København. Berlingske Tidende omtalte 4. oktober 1865 disse "Camée-Portrætter." I avisen kan man om de fire små portrætter bl.a. læse, at "*Man erholder derved et langt fuldstændigere og klarere Begreb om den Paagjældendes virkelige Udseende*". Desværre har jeg endnu ikke set kaméportrætter fra Harald Jensen.

Men allerede et par dage senere, 9. oktober 1865, indrykkede Svendborgs særprægede fotograf S.J. Grønvald en annonce, hvori han påstod, at han allerede i et årstid havde fremstillet disse kaméportrætter. Altså næsten samtidig med at opfindelsen blev publiceret i London i "*Journal of the Photographic Society of London*", i oktober 1864. Lige netop den innovative Grønvald kunne man sagtens forestille sig abonnerede på den slags tidsskrifter.

Men bortset fra annoncer, har jeg dd. endnu ikke set kaméportrætter af Grønvald. Han var maler og fotograf 1862-1879, og altså en af vores pionerfotografer, som det er værd at vide mere om. Derefter var han 1879-1906 forstander for Teknisk Skole i Svendborg.

Hvem fremstillede kaméportrætter?

Foruden disse to fotografer fra København og Svendborg, (begge kun kendt gennem annoncer), var det firmaet Budtz Müller, København (tre kendte eksempler), A.C. Andersen, København (kun annoncer), J.P.J. Wahlmann i

Odense (et kendt eksempel), Chr. Jensen i Korsør (kun annoncer), et kaméfoto af fotograf Jens Jacobsen Caprani, Aabenraa (senere Kolding) 1836-1878, samt et af fotograf J.E. Bøgh i Aarhus. Også Anker Ring i Thisted fremstillede kaméportrætter (kun annoncer).

Der har ganske sikkert været flere.

Indtil videre har jeg altså kun set seks kaméportrætter, alle fra Kongelige Bibliotek, fra fire fotografer, Bøgh i Aarhus (1), Caprani i Aabenraa (1), Budtz Müller i København (3), og Wahlmann i Odense (1). Glæder mig til at se flere!

Foto Budtz Müller, København. Valdemar Lausen, 1834-1889, læge i Buenos Aires. Samling Kongelige Bibliotek.

Diamantkaméportrætter

Kunst. Camée-Portraiter: Under denne Benævnelſe har Hr. Photograph Harald Fr. Jensen begyndt at levere en ny Slags photographerede Viſitkort, paa hvis Forſærdigſe han har ſøgt Eneret. Et ſaadant Viſitkort indeholder fire ſmaa Blyſtilleder af ſamme Perſon, ſet fra fire forſtjellige Sider. Man erholder derved et langt fuldstændigere og klarere Begreb om den Paagjældendes virkelige Udſeende end ved de almindelige Photographier, der kun afgive et enkelt Billede, hvis større eller mindre Eghed ofte er afhængig af ganſte tilfældige Omſtændigheder. Hvad der endvidere bidrager til at give diſſe Camée-Portraiter et eiendommeligt klart og liøligt Præg er, at de træde frem ſom en Art Fotoculptur paa en op-høiet, oval Plade. Der er ingen Tvivl om, at denne Slags Photographier ſnart vilde blive meget ſøgte.

Berlingske Tidende 4. oktober 1865.

Nye photographiſte Viſitkort.
De af mig indførte, af „Dagbladet“, „Berlingske Tidende“, „Dags-Telegraſen“, „Illustreret Tidende“, „Folkets Avis“ etc. reſende omtalte
Camée-Portraiter
udføres daglig i mit Atelier, hvor Prover ere til Efterſyn.
Harald Fr. Jensen,
Nørreſgade Nr. 40.

Berlingske 16. oktober 1865. Harald Fr. Jensens annonce. "Camée-Portraiter".

Camée-Portraiter.
Diſſe i Kjøbenhavn nylig indførte Portraiter, ſom allerede i et Aar have været forſærdigede i mit Atelier, erholdes fremdeles hos
S. J. Grønvald.

Svendborg Amtstidende 5. oktober 1865.

Foto (formentlig) J.P.J. Wahlmann, Odense (ingen oplysninger om fotograf, men der findes tilsvarende, samtidige og identiske visitkortportrætter af fotografen). Iflg. "Odense i fotografiens barndom", af Finn Grandt-Nielsen, 1979, har Wahlmann fremstillet kaméfotografier. Portrætterne forestiller officer Jacob Gustav Emil Valdemar Ørum, 1835-1897, og hustru. Samling Kongelige Bibliotek.

Kaméportræt af fotograf Jens Jacobsen Caprani, 1836-1878, miniaturebilleder af fotografen selv. Samling Kongelige Bibliotek.

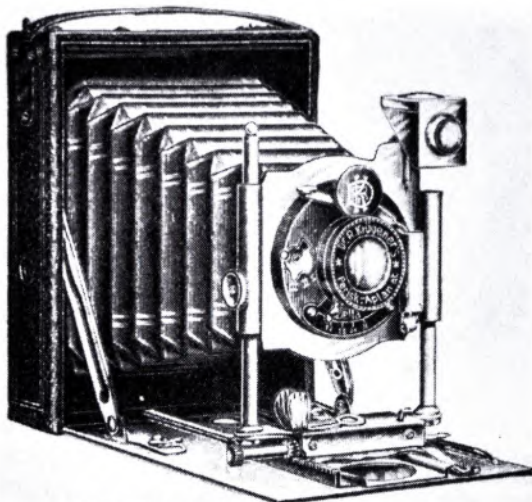
Foto J. E. Bøgh, Aarhus, et kaméportræt af Jens Valdemar Bøgh, 1845-1906. Fotografens ældste søn, iflg. folketælling 1860 malerlærling - hos sin far. Samling Kongelige Bibliotek.

Dr. Rudolf Krügener

- en inovativ kamerakonstruktør

Igennem de snart halvtreds år, Dansk Fotohistorisk Selskab har eksisteret, er Dr. Rudolf Krügeners navn kun dukket op to gange i vort udmærkede blad *Objektiv*. Elo Lundin Christensen har det med i artiklen om sin omfattende samling af "Detektiv- Magasin & Faldplade-kameraer", og undertegnede omtaler selvfølgelig Dr. Krügener i min beretning om tilblivelsen af Ica AG i Dresden.

Trix with rack-and-pinion focusing

Trix (1906) - c1906. Folding-bed plate camera for 9x12cm exposures. Leatherette-covered wood body, aluminum bed. Brilliant finder on upper left side of lensboard.

Dr. Rudolf Krügener

Det viste eksemplar er det eneste Krügener kamera i min besiddelse. Til gengæld er jeg helt forelsket i det, muligvis på grund af den røde bælg. På lukkeren står *Krügener* og *Delta*. Er *Delta* lukkerens navn eller kameraets? Sikkert det sidste. Der har åbenbart ikke hersket nogen konsekvens.

I *McKeown's Price Guide* er kameraet benævnt *Trix*. Der beskrives og vises alt 82 stk. af Dr. Krügeners mere end 100 kameraer. Den gode Doktor har altså været en produktiv og flittig mand.

Af Klaus-Eckard Riess

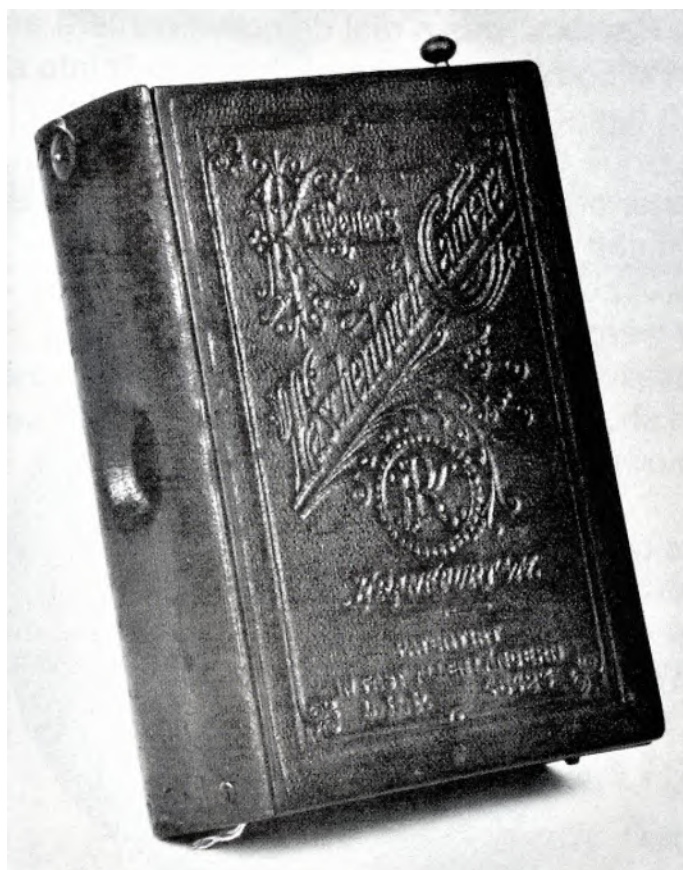
(Se også forsiden).

Han fødtes 1847 i Elberfeld, læste til kemiker, og blev leder af Frankfurter filialen af *Aktiengesellschaft für Anilinfarben*, det senere *Agfa*. I 1880 kom Dr. Krügener ud for en alvorlig ulykke. På en folkefest eksploderede en raket og kvæstede ham så hårdt, at han mistede et ben. Han lod sig dog ikke slå helt ud. Med sin sædvanlige tekniske snilde konstruerede og fremstillede han en protese, som gjorde ham i stand til at genoptage sit arbejde.

Fremover beskæftigede han sig dog med sin nye interesse fotografi. Men store og tunge kameraer kunne han ikke have med at gøre. Hans ønskekamera skulle være lille, let og enkelt at betjene. Da et sådant ikke fandtes på markedet, udviklede han det selv. Resultatet blev "Dr. Krügener's Taschenbuchcamera".

Dr. Rudolf Krügener (1847 – 1913).

Det sensationelle kamera i bogform.

Kameraet havde målene 140 x 100 x 45 mm og et indbygget magasin til 24 plader i format 4 x 4 cm.

*Bogkameraet i åben stand.
© Bernd K. Otto.*

I 1885 lagde mekanikermester Krücke i Frankfurt den første prototype på bordet. En produktion af bogkameraet blev sat i gang, og efterspørgslen viste sig at være uventet stor.

Kameraet gengivet i Zeiss Ikons
 jubilæumsbog 1937.

Dr. Krügener's Buchcamera

Aufnahme mit Dr. Krügener's Taschenbuch-Camera

FRANKFURT a.M. - BOCKENHEIM.

I 1888 besluttede Dr. Rudolf Krügener sig derfor til at grundlægge sin egen kamerafabrik.

Han startede med lidt over 50 ansatte, men blev allerede i 1889 nødt til at udvide. Samme år nåede antallet af kamera-

typer op på tretten. De følgende år kom hele tiden nye modeller til. En objektivproduktion blev også startet, og ligeledes en afdeling til fremstilling af fremkalder-kemikalier.

Dr. Rudolf Krügener

Dr. R. Krügener Frankfurt a/M.

Fabrik photographischer Apparate.

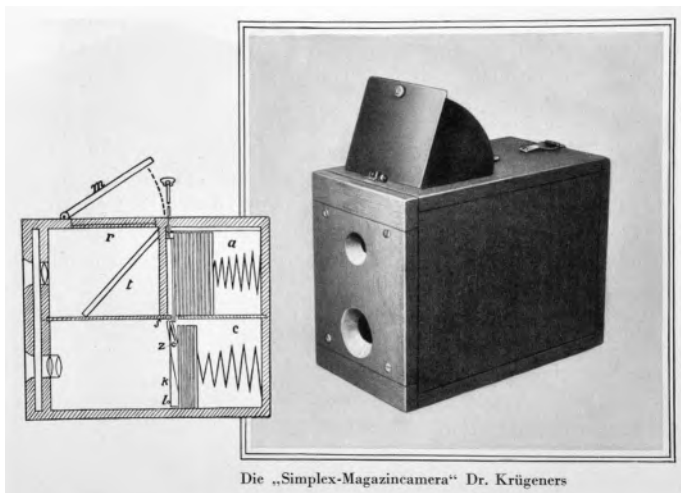
Fabrik in Frankfurt a.M.
 Fabrik u. Kontor
 Mainzerlandstrasse 87-89.
 2 Minuten v. Hauptbahnhof.
 Reichsbank-Giro-Conto.
 Fernsprecher 6170.

Fabrik in Furtwangen
 Eingetragene
 befindet sich auf allen

Schutzmarke
 von mir fabricirten Apparaten.
 Telegramm-Adresse Krügener Frankfurtmain

Fabrik in Bockenheimer

En nærmest ikonisk plads i kamerahistorien indtager Dr. Krügeners "Simplex-Magazin-kamera" fra 1889. Det kan kaldes en forgænger for alle de berømte toøjede kameraer, hvis æra først sluttede knapt 100 år senere.

Die „Simplex-Magazincamera“ Dr. Krügeners

Kameraet gengivet i Zeiss Ikons jubilæumsbog 1937.

Sågar en beredssbtaske fandtes til Simplex kameraet.

Lukkeren i Simplex-Magazincamera.
© Bernd K. Otto.

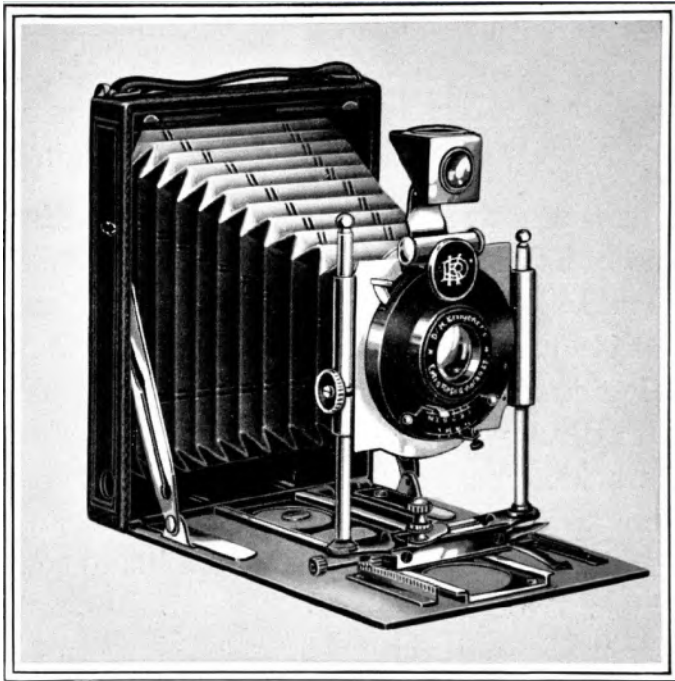
Dr. Krügener producerede også nogle af de såkaldte detektivkameraer, som var tidstypisk for de sidste årtier i attenhundretallet. Betegnelsen detektiv lyder forkert for sådant et klodset fotografiapparat. Men det skyldtes, at man kunne fotografere lidt mere ubemærket uden at tage det store kamera op til øjet.

Detektivkamera af træ.

*Detektivkamera
læderbetrukken.*

Dr. Rudolf Krügener

Dr. Krügener's Tropencamera „Minimum-Delta“

Dr. R. Krügener, Frankfurt a. M.

Weltbekannte
Delta-Kameras.
Preisliste 1905
mit vielen interessanten Neuheiten
gratis und franko.
Prospekte gratis.
Engros-Vertretung für Oesterreich-Ungarn und den Balkan:
Kommanditges. Rudolf Wollner & Co., Wien IX 1. Schulz-Strassnitzkgasse 12.

!! Wichtige Neuheit !!
Spezial-Film-Pack-Kameras.
Prospekte gratis.
Engros-Vertretung für Oesterreich-Ungarn und den Balkan:
Kommanditges. Rudolf Wollner & Co., Wien IX 1. Schulz-Strassnitzkgasse 12.

De fleste af Dr. Krügers kameraer hed Delta.

Kameraet gengivet i Zeiss Ikon's jubilæumsbog 1937.

Dr. R. Krügener,

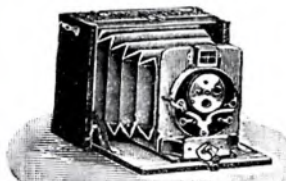
Frankfurt a. M.

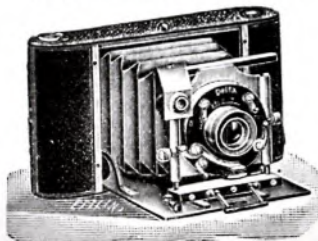
Aelteste und renommirteste Specialfabrik für photographische
Hand-Cameras.

Special-Alpha Mk. 40,—.

Teddy-Camera 9 x 12 Mk. 30,—.

Cartridge-Camera 8 1/2 x 10 Mk. 85,—.

Unerreichte Auswahl in
Cameras für Glasplatten, Folien und
Tageslicht-Rollfilms.

Jedes Frühjahr u. vor Weihnachten
viele Neuheiten.

Magazin-Cameras

zum automatischen Wechsels von
6 bis 12 Platten.

Preise: Mk. 29,— bis Mk. 205,—.

Klapp-Cameras

für Platten 6 x 9 bis 13 x 18.

Aeusserst handliche und klein ge-
baute Cameras für den Gebrauch von
Cassetten. Die Cassetten bis Grösse
9 x 12 sind einfache Metallcassetten
von nur 4 mm Dicke, die zu je dreien
in einer Enveloppe bequem in den
Taschen mitgeführt werden können.

In allen möglichen Grössen und
Ausstattungen!

Preise: Mk. 20,— bis Mk. 640,—.

**Tageslicht-
Rollfilm-Cameras**

(Cartridge-Cameras).

Können bei Tageslicht geladen und
entladen werden.

Aeusserst bequem für die Reise!
Sehr grosse Auswahl.

Preise: Mk. 33,— bis Mk. 675,—.

Delta-Rapid-Entwickler

(besonders für Rollfilms geeignet!)
ist flüssig, aber so concentrirt,
dass er mit der 10fachen Menge
Wasser verdünnt werden muss.

Tonfixir- und Fixir-Patronen

haben sich
seit vielen Jahren bewährt!

Vollständige Preislisten und Be-
schreibungen gratis!

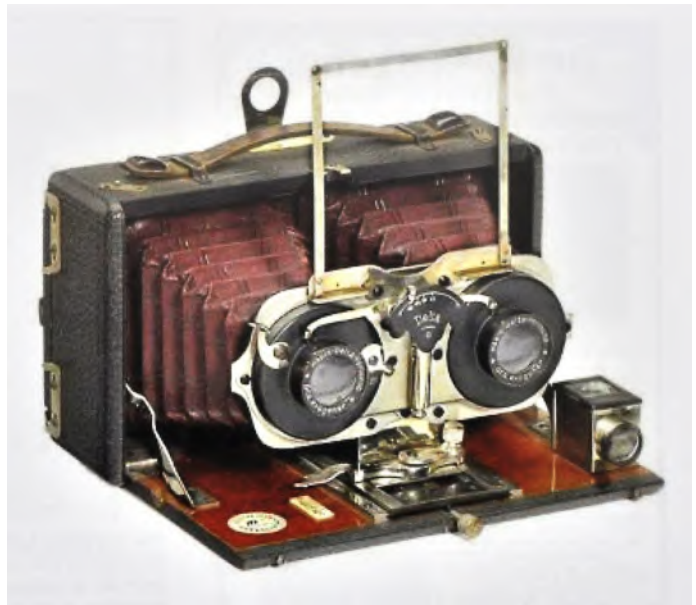
Teddy-Camera 9 x 12 Mk. 30,-.

"Delta-Stereo-Cameras" blev selvfølgelig ligeledes fremstillet på Dr. Krügers fabrikk, lige fra de mere beskedne, sidst i atten hundred tallet, til de mere avancerede Plastoscope (også kaldt Plascop) omkring 1908.

Announce fra først i det tyvende århundrede.

Nogle af kameraerne markerede Dr. Krügener med en lille rund plade, hvorpå der var anført katalognummret.

Delta-Stereo fra ca. 1903. Bemærk det lille runde mærke t.v. på frontklappen.

Dr. Krügener's Delta-Kamera annonceret som julegave.

Ein vielbegehrtes Weihnachtsgeschenk.

Dr. R. Krügener's
Delta-Kamera 9x12
mit vollständiger Ausrüstung.

Die Kamera mit Ausrüstung wird in einem feinen Karton geliefert von den Dimensionen: 27,5x20x16,5 cm und läßt sich mit der Post ohne Uebergewicht versenden.

Der Karton enthält:

- 1 Delta-Kamera 9x12 mit 2 Delta-Kassetten, Kapaz.-Momentverschluß zur Moment-, Zeit- und Langzeitabnahmen und vorzüglicher Lichtstarkes Landschaftobjektiv — 2 1/2 Probabild zum Beweise der Leistungsfähigkeit
- 2 1/2 Aufstellung — 2 1/2 Dutzend Platten — 1 1/2 Uhr Brillant-
- Entwickler — 1 1/2 Kasten 100 gr saures Fodorsalz — 1 1/2 Liter
- Festwasserbad — 1 Messer 20 cm — 1 1/2 Plattenhalter — 10 1/2
- Pappschalen — 11 1/2 Lampen — 12 1/2 Kopierrahmen — 12 1/2 Trocken-
- stände — 12 1/2 Blatt Papier — 12 1/2 Plattenkartons — 10 1/2
- Tube Kiehlstein — Zellen K 40

Dr. R. Krügener, Frankfurt a. M.
Größte Spezialfirma für photograph. Handkammer Prachtkatalog Nr. 21 über Delta-Kamera gratis und franko. — 1 Liter sämtliche Entwickler und Bildet vorzuziehen man Spezialliste „F“.

Dr. R. Krügener
Frankfurt a. Main.

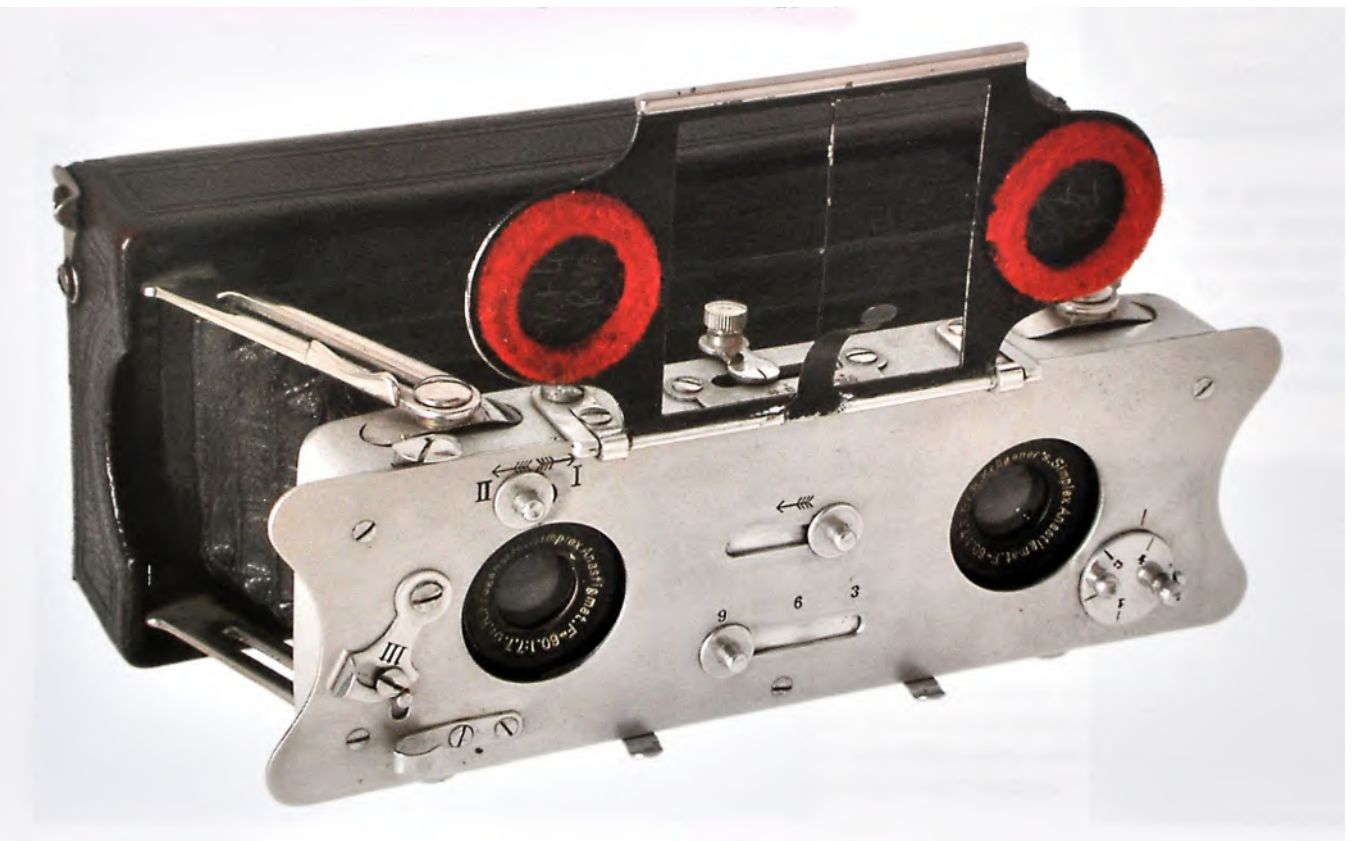
Film-Camera: Drei elegante Krügener Neuheiten
Minimum-Haloh: Maße 2 1/2 x 3 1/2 x 10 cm. Preis 12,- bis 15,-. Zu Film und Platten. Besondere Arbeit und Klein, diese für die eleganten photographischen Filmwerke geeignet. Preis von Mark 7,- ab.

Stereo-Camera:
Das Plastoscop. Maße 2 1/2 x 3 1/2 x 10 cm. Preis 12,- bis 15,-. Zu Film und Platten. Besondere Arbeit und Klein, diese für die eleganten photographischen Filmwerke geeignet. Preis von Mark 7,- ab.

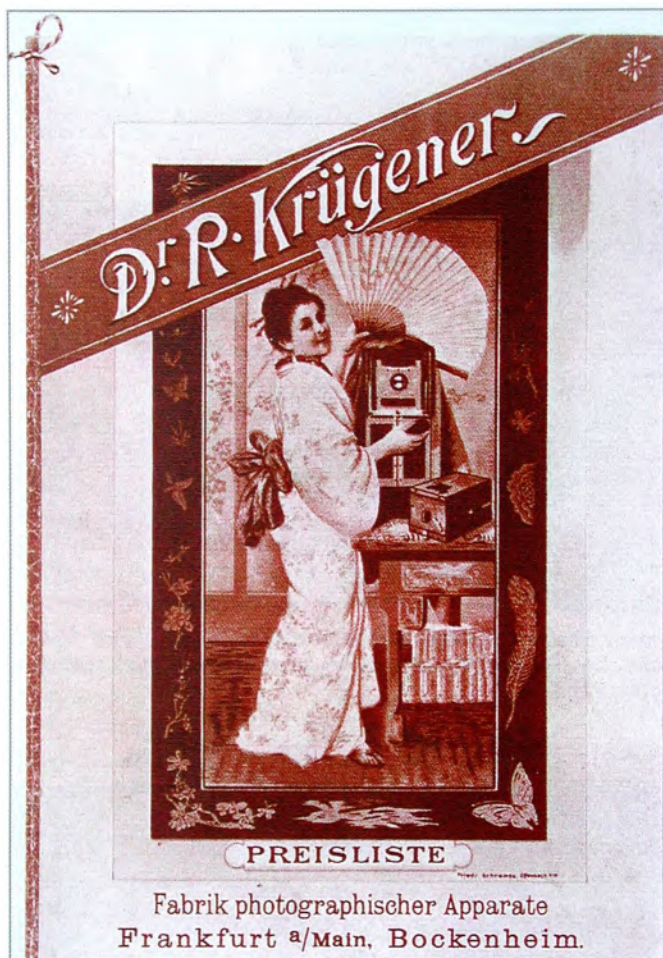
Platten-Camera: **Minimum Delta 10-15 cm.** Maßgröße 10-15, gesteuert durch eine kleine ohne Hülse auf Rollwagen bewegbar in Längs- und Querrichtung. Preis für Landschaftsaufnahmen. Alle Filme sind mit selbstem von Krüger zu verwenden. Oberhalb der Kamera für Photographie (K. L. 10). Eine vollständige Beschreibung und Bilder vorzuziehen man Spezialliste „F“ Frankfurt über Delta-Kamera gratis und franko.

Dr. R. Krügener, Frankfurt a. Main
Größte Spezialfirma für photograph. Handkammer

Stereo-Camera Plastoscop, ca. 1908.

Dr. Rudolf Krügener

Forsiden af et meget sjældent katalog.

Et Dr. Krügener Delta-Camera hygger sig iblandt diverse andre kameraer på Fotomuseet i Osby / Sverige.

Da en økonomisk krise i 1907 i Tyskland bragte Dresdens relativt store fotoindustri i alvorlige problemer, tog den vigtigste leverandør af objektiver, fa. Carl Zeiss i Jena, initiativ til at få styr på situationen. Åbenbart henvendte man sig også til Dr. R. Krügeners stadig velfungerende kamerafabrik i Frankfurt. Efter længere overvejelser slog Dr. Krügener til. Han var nu en syg og handikappet mand på 63 år og kunne trænge til fred og ro. Det i 1909 nydannede selskab "ICA-AG" købte hans virksomhed for 516.000 Reichsmark og optog ham i bestyrelsen. Dette følte han sig dog for syg til, selv om han nu var flyttet til Dresden. I stedet fik hans søn Dr. Hermann Krügener en stilling i ICA's direktion.

Dr. Rudolf Krügener døde i Dresden den 22. september 1913.

Literatur

Lawrence J. Gubas "Zeiss and Photography".

Richard Hummel "Spiegelreflexkameras aus Dresden".

Illustrationer, hvis oprindelse ikke er nævnt, er enten blevet taget af forfatteren eller stammer fra Lawrence J. Gubas's bog.

„ICA“

**Aktien-Gesellschaft
Dresden**

Aktien-Kapital: Drei Millionen Mark

Vereinigung der Camera-Fabriken:

Hüttig-Aktien-Gesellschaft, Dresden
Dr. R. Krügener, Frankfurt a. M.
Emil Wünsche, Akt.-Ges., Reich bei Dresden
Carl Zeiß, Paltmos-Werke, Jena

Fabrik- Marke

Die Kataloge obiger Firmen bleiben in Kraft

Spændende fund i Elfelt-samlingen

Det Kgl. Bibliotek vil i løbet af 2023 give alle danskere en stor gave i form af digitaliseringen af kgl. hoffotograf Peter Elfelts fantastiske samling af glaspladenegativer. Samlingen er verdens største fra tiden omkring 1900. Den dækker primært perioden 1890-1931, hvor Peter Elfelt var leder af landets største foto-forretning. Men Elfelt opkøbte også andre fotografers glaspladenegativer, og derfor omfatter hans samling også glasplader fra krigen i 1864, kongefamilien, H.C. Andersen m.v. fra omkring 1850 og meget andet frem til firmaet Elfelt lukkede i 1982.

I foråret åbnede Det Kgl. Bibliotek for adgang til at se ca. 17.000 visitkortbilleder. Se hele samlingen af Elfelts visitkort billeder på bibliotekets hjemmeside.

Ros til Det Kgl. Bibliotek

Det Kgl. Bibliotek fortjener stor ros for et imponerende flot og professionelt arbejde med digitaliseringen. Alle glasplader er skannet, så man kan se kanterne og dermed også de negativnumre, som Peter Elfelt og hans personale har noteret på glaspladerne. Det betyder, at der ved hvert eneste af de 17.000 portrætter findes nyttige informationer, som vil være en guldgrube for alle, der graver i fortidens kulturhistorie. Det gælder ikke mindst slægtsforskning og lokalhistorie.

Ved en hurtig gennembladning af de 17.000 billeder kan man godt blive lidt træt i ansigtet. Der er mange næsten ens portrætter af mænd og kvinder. Men

dykker man lidt ned i materialet, så åbner der sig en spændende verden med et utal af interessante fortællinger om hverdagslivet i Danmark for ca. 100-120 år siden. Der er mange fine fotografier af børn, kvinder med flot opsat hår eller store hatte og mænd med imponerende skægvekst. For blot at nævne nogle få emner.

I det følgende vil jeg vise nogle eksempler på de fotografier, som vækkede min interesse, da jeg bladrede igennem samlingen, og jeg har stensikkert overset meget.

Kvindelig højesteretsdommer

Bodil Helene Dybdal (1901-1992) blev i 1953 udnævnt til landets første kvindelige højesteretsdommer efter en lang karriere som bl.a. landsdommer og ministersekretær for K.K. Steincke. Bodil Dybdals far, Theodor Dybdal (1856-1939) var borgmester og politidirektør i København. Bodil Dybdal var yngste datter i en børneflokk på fire. I Elfelts samling findes der flere fine visitkort billeder af både faren, Bodil og alle fire børn.

Af Lennart Weber

Bodil Dybdal og borgmester og politidirektør Theodor Dybdal.

Hjemløse børn

Det Kgl. Biblioteks digitale samling giver mulighed for at søge. Prøv at skrive "hjemløse" og der kommer en stribe visitkortbilleder frem med hjerteskrærende fotografier af børn med ansigtsudtryk uden tro på fremtiden, dårlige klæder og ofte uden fodtøj. Elfelts serie af de hjemløse børn er primært fra 1901-1903.

Det er hjerteskrærende at se Peter Elfelts fotografier af hjemløse børn med triste øjne hvor håb for fremtiden er vanskelig at genfinde.

Nellerød

I samlingen findes der et visitkort fotografi fra en gård i Nellerød. Det ligner ikke snedkermeister Jens Poul Andersens forældres gård, men det må være en af landsbyens andre fire gårde.

Cykelrytter Frederiksen

I 1902 optog Peter Elfelt et fint portræt af cykelrytter Frederiksen, som ser meget professionel ud, men det har ikke været muligt at finde mere og måske kan andre bidrage med noget om hans historie. Der findes godt nok et postkort med cykelrytter Frederiksen, der i starten af 1900'tallet var en sand mester i sprint på cykelbaner. Men om det er samme person er for mig lidt usikkert. Billedet er fra 1902.

Frk. Sadolin

Negativ 22386 fra 1911 fik straks min opmærksomhed. Jeg har set frk. Sadolin før uden at kende hendes navn. Det viser sig, at frk. Sadolin var fængselsbetjent og i perioder boede på det store kvindefængsel på Christianshavn Torv 1 i København. Hun var født i Fredensborg i 1864 og hele livet boede hun alene.

I Elfelts samling af visitkort glasplader findes yderligere fem glasplader med frk. Sadolin, og det fremgår af Elfelts regnskabsbøger, at hun i 1908 betalte 8 kr. for 12 stk. visitkort billeder, som blev sendt til hendes adresse på straffeanstalten.

Frk. Sadolin fra kvindefængslet på Christianshavn Torv i København.

Dr. Clod-Hansen

Hvis man søger på "Clod" kommer der en stribe visitkort billeder af en nøgen mand, der viser imponerende akrobatiske øvelser. Når vi i dag tænker på fortidens bornerthed overfor badebilleder, så kalder doktor Clod-Hansen billederne på et lille smil.

Stauning

Blandt visitkort billederne er der relativ få med kendte danskere. Forklaringen er formentlig, at disse mennesker ofte fik optaget kabinet billeder, som havde et noget større format, 12x18 cm, mens visitkort typisk var 6x9 cm. Men der findes dog et enkelt med Socialdemokratiets store leder på den tid, Thorvald Stauning. Han var i 1914 blevet udnævnt til minister for første gang, og på billeder ser vi en lidt yngre udgave af den senere landsfader, der var statsminister 1924-1942.

Vindueskarmen

Der findes en stribe meget fine store portrætter af Peter Elfelt, der sidder i vindueskarmen i Østergade 24 på Strøget i København. Det er derfor lidt pudsig at se, at han tidligt efter flytningen i 1905 til Østergade 24 brugte den samme vindueskarm, når han skulle optage portrætter af børn og voksne, selvom det lysmæssigt må have givet ekstra udfordringer ved fotograferingen.

Ålholm veteranbilmuseum

Glasplade nr. 18507 er optaget i 1908 og viser den 4-årige senere baron Johan Otto Raben Lentzau (1904-1992), som i mange år ejede Aalholm Gods på Lolland, hvor han i 1964 etablerede et stort veteranbilmuseum.

Baron Otto Lentzau, der i 1964 etablerede veteranbilmuseet på Ålholm Gods.

Alt det andet

Der var mange andre billeder, der fangede min interesse. Her skal blot nævnes, at der er mange med kvinder med flot hår eller store hatte, mænd med flotte skægvekster, børn og hunde. Men søg selv i samlingen, og du vil hurtigt opdage, at der er vildt meget spændende materiale, som nu er blevet tilgængeligt.

Pr. 1. juli 2023 er der publiceret i alt knap 185.000 Elfelt-billeder på Kongelige Biblioteks hjemmeside.

Der findes en del visitkort billeder med børn, voksne og hunde. Her ses to visitkort billeder med fru Gundel og hendes hund, som i første omgang ser på kvinden, men som hurtigt blev mere interesseret i fotografen.

Se billeder næste side.

Seks kvinder i store kjoler med spændende sommerhatter.

Snappy

Norges eneste fotoapparat

Under okkupasjonen 1940-1945 og i de nærmeste årene etter måtte den som ville kjøpe et kamera, nøye seg med et brukt apparat. Etter freden kom importrestriksjonene til å vare i årevis. I 1949 ga det Ivar Nordviste ideen om å lage et fotoapparat. Han var født i 1922 og hadde etablert Ivano Tre og Metallprodukter A/S i Oslo i 1947. Firmaet drev agentur og produksjon av de forskjelligste varer, som for eksempel leketøy, møbler og barnevognhjul med kulelager.

Til fremstillingen av et bokskamera var linsene det eneste Nordviste måtte kjøpe fra utlandet. For at departementet skulle kunne gi ham importlisens, fikk en komite på tre personer i oppgave å vurdere en prototype og avgjøre om apparatet var brukbart. Alle tre var fotoimportører. De hevdet at det ikke lot seg gjøre å lage fotoapparater i Norge og motsatte seg at det ble gitt lisens.

Nå ville Nordviste bevise det motsatte, så han gikk til en kjent og respektert fotograf, Arne Hverven. Han var i tillegg disponert for Fotohuset, som var en av de mest eksklusive fotoforretninger i Oslo, beliggende i tre etasjer i Karl Johans gate. Hverven påtok seg å sammenligne Nordvistes kasseapparat med to tilsvarende fra Kodak og Gevaert. Det ble fotografert med samme type film i hvert apparat, på samme sted og av samme motiv. Departementet overlot til komiteen å avgjøre hvilke av bildene som var tatt med Nordvistes apparat. Men de tre herrene lyktes ikke i det. Dermed fikk Nordviste importlisens for 25 000 linser.

Produksjonen kom i gang i 1951. Fra august måned bragte avisene meldinger om Snappy, som apparatet skulle hete. Nordviste siktet mot å fremstille 20 000 apparater, 400 pr dag. Et apparat besto av 86 deler. Monteringen ble satt bort til mange som utførte det hjemme. I tillegg arbeidet en stab av kvinner i Nordvistes eget hjem. Filmen var av type 620 for 9 bilder 6x9 cm.

Salget begynte i november, og i tiden frem til jul ble fotohandlere over hele Norge forsynt. Bortimot 20 forretninger annonserte for Snappy i lokale aviser, noen for å levere pr postordre i tillegg. Utsalgsprisen var norske kr 43; kr 20 for skinnveske. En filmrull kostet kr 3.10.

I Oslo fylte Fotohuset og en annen stor forretning hele vinduet med Snappy. Da ble det spektakkel. Kodak-direktør Gihbsson kom personlig til begge forretningene og ga det ultimatum, at hvis de ikke returnerte apparatene til Nordviste, så ville de ikke få en eneste filmrull! Det ble forhandlinger, men de etablerte agenturene var for sterke. Så for Snappy stoppet salget på ca 15 000.

Til julen året etter utviklet Nordviste en gave for barn; Snappy Junior byggesett, pris kr 27. Mer pedagogisk kunne det ikke bli. Å bygge kameraet selv, var vel den beste start for enhver som skulle fotografere.

Heraklits ord om at «krigen er alle tings far» ser langt på vei ut til å ha evig gyldighet, dessverre. Uten importrestriksjonene som fulgte av annen verdenskrig, ville noe fotoapparat aldri ha blitt produsert i Norge.

Norskbygde fotoapparater på trappene.

Det blir et bokskamera for filmstørrelse 6 x 9.

— Vi har fått den gledelige meddelelsen at et firma i Oslo er gått i gang med fabrikasjon av fotoapparater, meddeler en av byens fotohandlere oss. Det blir et bokskamera (kasseapparat) for den populære filmstørrelsen 6 x 9.

Det har nå i nesten ett år vært drevet eksperimenter og prøvinger, og fabrikken skal være kommet fram til et produkt som en er meget fornøyd med. Apparatet har også vært prøvet av Norges Fotohandleres Landsforbund, som enstemmig anbefalte at det burde settes i gang produksjon. Også andre fagfolk har prøvd kamerat og gitt det sin beste anbefaling.

Foreløpig blir det produsert 20.000 apparater, men det er vel tvilsomt om dette vil dekke etterspørselen, da det har vært temmelig lite innførte fotoapparater å få i de siste årene.

Prisen på apparatene blir ca. 40 kroner, og de vil sannsynligvis komme på markedet om et par måneder.

Det ble skapt store forventninger da avisene kunne fortelle om et norskbygget fotoapparat. (Haugesunds Avis 24/8-1951.).

Det har ikke lyktes å finne originalemballasjen for Snappy, utover det en nevenyttig person har sikret her: Et stykke skai og en eske, sydd sammen til en veske.

Fotoapparater

En gledelig JULENYHET!

«SNAPPY» kasse-apparat Kr. 43.00
 Skinnveske med bærerem « 19.75
 Stoffveske « — » « 13.35
 FILM i alle formater, både vanlig sort/hvit og farve, has nu på lager.

BORGHILD LIND

MUSIKK RADIO FOTO

Telefon 12 783 TØNSBERG Telefon 12 322

Snappy nådde frem til fotohandlere over hele Norge. For første gang siden før krigen kunne de nå annonsere for et bokskamera. (Tønsbergs Blad 4/12-1951.).

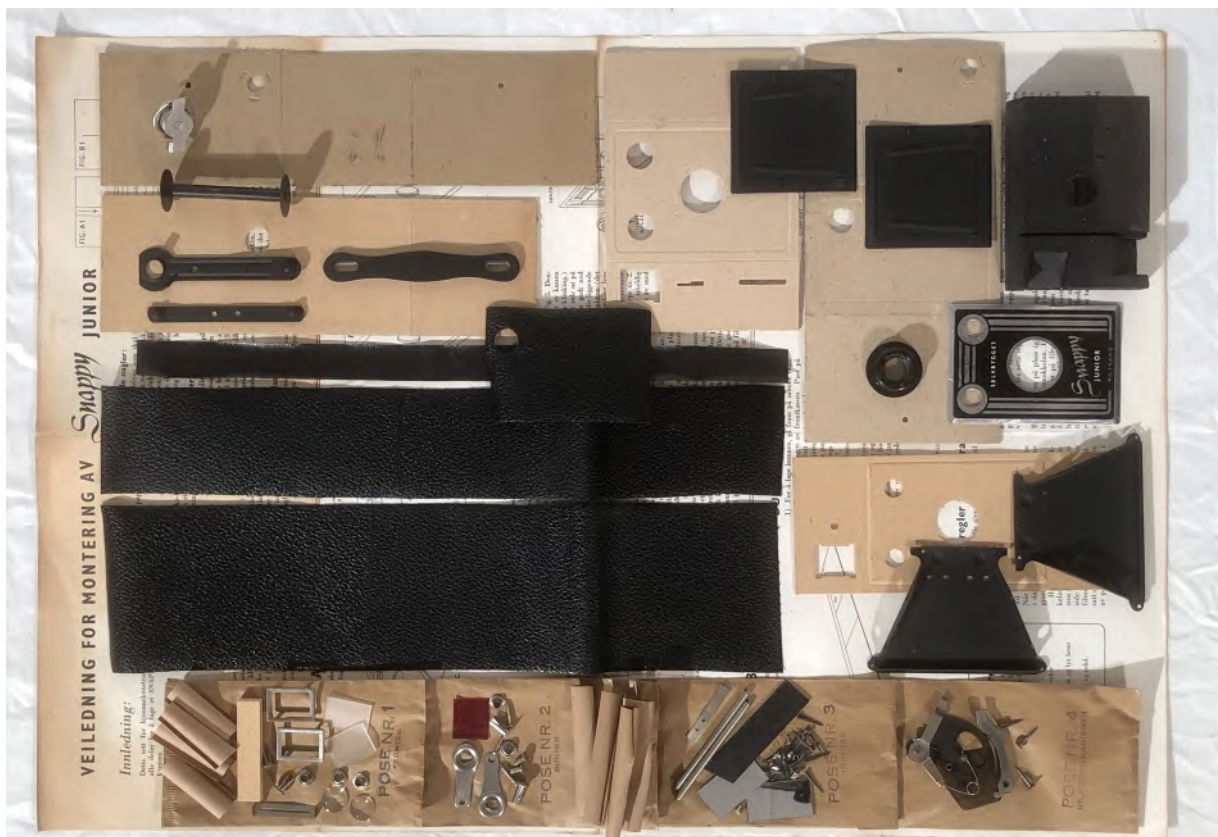

Snappy Junior Byggesett - "Lett å bygge", men likevel en prøve på presisjon og tålmodighet.

Snappy, konstruert av Ivar Nordviste, kom i salg til jul i 1951. Apparatet ble også levert som byggesett, i 2 000 eksemplarer. Her vises et apparat av hver modell; selvbygget til høyre.

Snappy Junior Byggesett bestående av 86 deler, her beliggende på den 2-sidige veiledning i format 60x43 cm.

Marinens fotograf

Jens Johan Danielsen, 10. maj 1842 - 28. juli 1919

Når man er optaget af den danske marines historie, og ikke mindst har fokus på det meget store fotografiske materiale, så er der én fotograf, der ikke er til at komme udenom. Det er Jens Johan Danielsen. Dansk marinefotograf par excellence!

Jens Johan Danielsen startede sent som fotograf. Han var i 30-års alderen før han blev undervist i fotografiets teknik. Det foregik hos Sander Nielsen, der var fotograf i Slagelse og som havde fotograferet siden 1866 i det man kalder "de våde pladers tid", dvs. vådkollodium.

J. Danielsen startede sit eget fotoatelier i 1873 i Tjørnelunde pr. Slagelse. Herfra "kørte" han - med hest og vogn - i mange år landet tyndt og

Et af J. Danielsens fine panoramafotografier af flådens leje fra 1902-1904. Forrest til venstre Fregatten "Sjælland", afrigget og som vagtskib. Bag den kystforsvarsskibet "Herluf Trolle" i den nye farve 4. Foran mastekranen "Iver Hvidtfeldt" og panserbatteriet "Helgoland". I forgrunden til højre de to kæmper fra slaget ved Helgoland 1864 fregatterne "Jylland" og Niels Juel".

gjorde især holdt i garnisonsbyerne, hvor han fotograferede soldater på kaserne, og som han gerne vendte tilbage til igennem årene.

Marinens fotograf

Efter ca. 10 år på farten, flyttede han med sin familie til København, hvor han de første år fotograferede fra adressen

Karakteristisk "sæt" af J. Danielsens billeder som erindring fra tjenestetiden i marinen: Et portræt af skibet og tilsvarende af besætningen. Her er det kanonbåden "Øresund" på Reden og besætningen samlet omkring kanonen med chefen, løjtnant A. F. M. Evers, i forgrunden.

Rymsgade 1, København N. Det var her han fik prædikatet "Marinens fotograf".

Der findes dog ikke ret mange marineportrætfotografier i visit- og kabinetformat med hans bagsider. Der er til gengæld hans to københavnske kolleger, "N. P. Nielsen" og "Marius Hoffgaard" repræsenteret med et stort antal portrætter af menige og officerer fra marinen. Begge havde et stort udvalg af rekvisitter til at forskønne fotografierne med, det kunne fx være sabler, signalhorn, fløjtesnore og karabiner. Nej. Det var marinens skibe, der gav J. Danielsen tilnavnet "Marinens fotograf".

Allerede fra tiden i Rymsgade fra 1883 var Danielsens speciale de store skibs- og besætningsportrætter på karton, ca. 29x21 cm, og med forskellige trykte guldindramninger. De har formentlig været udbudt som par, dvs. ét af skibet og ét af besætningen og altid med en flot opstilling, fx arrangeret foran kanonen på agterdækket eller omkring masten.

Danielsen må have været særligt velanset ved marinen, idet der findes en del sjældne fotografier, optaget af officererne i deres private områder under dæk, fx ved middagen i officersmessen.

Fra 1887 til 1889 havde Danielsen sit atelier i Skandinavisk Hotel, Gothersgade 2, København, hvorfra han fortsatte med de store portrætter også af udenlandske marineskibe på visit i København.

Endnu et sæt skib- og besætningsfotos. Her fregatten "Sjælland" som vagtskib, medens den stadig havde den flotte rigning og udkigsmænd i mærs på formasten, da den lå ved Hønsbroen fra august 1887 til juni 1902. På besætnings fotografiet med menige og underofficerer, har signalgasten medbragt sit signalhorn.

Fot. J. Danielsen, Gothersgade No 2

Skandinavisk Hotel, København, K.

Fot. J. Danielsen, København, K.

Skandinavisk Hotel, København, K.

J. Danielsens sidste atelier, 1889-1919, havde adresse på Østerbrogade 44, København Ø. Herfra besøgte han Københavns Havn med sine kameraer og stativer, og enten fra land eller fra små eller større både fortsatte han med at optage sine meget skarpe skibs- og besætningsportrætter, hvor man i de fleste tilfælde med lup kan læse skibsnavnet i matrosernes huer.

Fot. J. Danielsen, København, K.

Skandinavisk Hotel, København, K.

På kanonbåden "Falster" har officererne valgt at vise lidt mere dagligliv ombord. Det store gruppebillede på agterdækket sammen med de menige er suppleret med officerernes afslappede rygepause midtskibs, med chefen siddende på sandtønden og med et sjældent fotografi fra middagen under dæk i officersmessen. Alle tre fotos er fra 1887-1889 fra J. Danielsens adresse Gothersgade 2, Skandinavisk Hotel, København.

Selvfølgelig har J. Danielsen også taget portrætter både af civile og marinepersoner i visitkort størrelse, men der er ikke mange. Til gengæld er de flot iscenesat. En matros fra vagtskibet "Sjælland", her med stortrøjen på. En sekondløjtnant, der har fået sin hund

med. Det mere traditionelle: en officer med sin nyerhvervede orden. J. Danielsens søn Nicolai gik i faderens fodspor, startede fotoatelier i Frederiksberggade 21, København, ca. 1910. Herfra ses et visitkort af en læge i marinen fra starten af fotografens karriere.

Logis- og excerserskibet "Dannebrog", hvor mange matroser har aftjent værnepligten ombord, er et af de få skibe, der også findes i visitkort størrelsen. Fremstillet som en lille souvenir fra tjenesten i Den Kongelige Marine.

J. Danielsen

*Osterbrogade 41.
KJØBENHAVN. Ø.*

Et meget fint fotografi af briggen "Ørnen" for anker ud for den gamle Langeliniepavillon. Ørnen blev bygget som øvelsesskib for marinens underofficerselever i 1880. På fotografiet ses eleverne træne roning i Travalje engang i 1890'erne.

En fremmed fugl i København indfanget af J. Danielsen i 1888. Den franske kanonbåd af "Comete" klassen fra 1884, på visit hos den danske marine, ankeret op på Københavns Red.

Danielsen blev aldrig udnævnt som kongelig hoffotograf, men i 27 år havde han den store glæde og ære at fotografere den kongelige familie, når den var samlet på Fredensborg eller Bernstorff, og det var også J. Danielsen, der var med, fx når de kongelige blev fotograferet ombord på den russiske kejserjagt "Standard", når tsaren med familie besøgte København.

To af J. Danielsens sønner gik i faderens fodspor som fotografer: Nicolai J. Danielsen fotograferede fra adressen Frederiksberggade 21, København fra 1910 til ca. 1930. Johannes J. Danielsen fortsatte fotoforretningen på Østerbro.

Kilder:

Dansk fotografisk tidsskrift 1919.
Bjørn Ochsner, "Fotografer i og fra Danmark til og med år 1920", 1986.

Et ekstra stort gruppebillede af besætningen på skonnerten "St. Thomas", 29,5 x 23,5 cm, har J. Danielsen som fotograf for den kongelige familie taget i 1890, da skonnerten vendte hjem efter et togt på Middelhavet med premierløjtnant Prins Valdemar som næstkommanderende. På kartonen er der gjort plads til, at alle officererne har kunnet sætte deres personlige signatur. Et tilsvarende fotografi med signaturer findes i museet på Amalienborg.

<https://www.fotohistorie.com/danielsen-j-kbh.html>

Se også forfatterens foredrag om sin samling af marinebilleder her:

<https://www.fotohistorie.com/poul-faarvang-marinens.html>

Alt materiale i artiklen er fra forfatterens egen samling.

Tre kameraer

Min samling af kameraer rummer en lang række modeller fra forskellige tidsaldre. Dem som jeg har valgt at inkludere i denne artikel, har alle det til fælles, at jeg har afprøvet dem hen over de sidste par år.

Kameraerne er naturligvis smukke i sig selv. Der er noget sært tilfredsstillende ved at trække bælgen ud, dreje på skruerne, åbne lukkeren og følge motivet glide i fokus på matskiven. Den største glæde ved de antikke kameraer forbliver dog at opleve, hvorledes apparaterne stadig den dag i dag, mere end 100 år efter de blev bygget, kan lave billeder lige så skarpe som dem fra de nyeste spejlreflekskameraer.

Et billede på en eftermiddag

Når det gælder selve udtrykket i billederne, gør det ikke den store forskel for mig, om de er optaget på plader eller SD-kort. Her vil mange læsere sikkert protestere. Men de billeder som jeg optager på mine storformatkameraer kunne lige så vel være taget med et digitalt kamera. Skal man opleve en markant forskel i udtryk, kan man med rette søge mod wet plate-fotografi, som var den måde man optog på i fotografiets første årtier. Men wet plate-teknikken er temmelig krævende og kompliceret og den kaster jeg mig næppe over foreløbig.

Hvad det hele derimod handler om, for mit vedkommende, er at det tager tid at lave et billede. Når de digitale kameras mange klik bliver for meningsløse, er det en absolut nødvendighed for mig at søge til de gamle mahognikameraer, hvor det tager en hel eftermiddag bare at få et enkelt billede i kassen (kassetten). At det tager så lang tid, får også billedet til at fremstå mere som et værk. Når bølgerne går højt, føler man sig nærmest som en anden kunstmaler, der står ude i felten med sit staffeli. Med andre ord, det føles som om man skaber et billede, fremfor at tage et.

Tung herlighed

Først og fremmest skal kassetterne "lades", enten med plader, eller som jeg ynder, med lysfølsomt fotopapir. Den store fordel ved fotopapiret er, at jeg ved hjælp af en billig papirskærer fra Bog & Idé, kan skære præcis de størrelser papir som jeg har brug for og tilpasse det til enten 1/4, 1/2 eller 1/1 størrelse kassetter. Dengang kameraerne oprindeligt var i brug benyttede man glasplader og de var både skrøbelige og tunge. Her har fotopapiret også sine åbenlyse fordele.

Ilford fotopapir, med en lysfølsomhed på cirka ISO 3, skæres til.

Når jeg drager over markerne, mod åen eller til andre oplagte motiver, med alt mit grej, er det et slidsomt arbejde. Mit største kamera har i sin tid været brugt af en professionel fotograf, som optog på "hele plader" (18 x 24 cm.). Det er bygget i mahogni og har metalbeslag, mat-

skive og på fronten er der monteret et stort objektiv i messing. Hele herligheden vejer omkring fem kilo. Oveni kan man lægge trækas- setter og et stativ.

Gang på gang har jeg i disse stunder, sendt en tanke til de mange rejsefotografer, som i anden halvdel af 1800-tallet og frem, rejste rundt i verden; igennem skove, over bjerge og ned ad floder, for til sidst at vende hjem med de mest vidunderlige billeder. En imponerende bedrift, man for alvor bliver klar over.

Pony Premo # 4

Det første kamera, som jeg vil tage ned fra hyl- den, er beregnet direkte til amatører. Det er lille og kompakt, men dog stadig dobbelt så stort som nutidens spejlreflekskameraer.

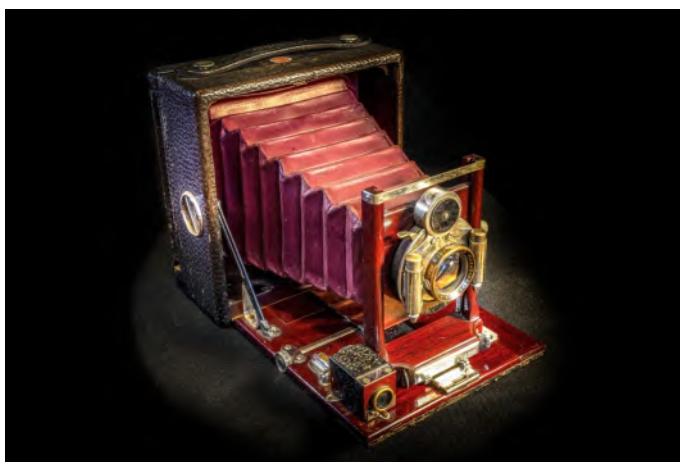

Foto: Daniel Bødker Sørensen, 2023.

Jeg købte det på Den Blå Avis for nogle år siden. Selv befandt jeg mig på Fyn og kameraet havde til huse i Farum på Sjælland. Gudskelov findes der alverdens transportmuligheder lige fra GLS til Postnord. Men sælger ville ikke sende! Jeg havde heldigvis et ærinde i København og et møde blev arrangeret. På en parkerings- plads i Hellerup mødtes jeg med sælgeren Kaj, som havde insisteret på at ville overdrage ka- meraet selv, så han kunne fortælle lidt om dets aner. Kameraet, et Pony Premo, er et klassisk foldekamera beregnet til 1/2 plade (10,2 x 12,7). Min model er ca. fra 1910-15 og har den så- kaldte spring-back, hvor man efter at have ind- stillet fokuset, tvinger matskiven ud fra bagen- den og indsætter sin kassette i hulrummet. Ifølge sælger, var det et familiemedlem som i starten af 1900-tallet var udvandret til USA og som "over there" havde anskaffet sig kameraet. Da han flere år senere kom tilbage til Danmark

på familiebesøg, havde han kameraet med sig, og her blev det sandsynligvis foræret som gave til familien. Kameraet har altså oplevet lidt af hvert, sågar en rejse over Atlanten.

Kameraet er fabrikeret og solgt i New York, for da senere at tage turen til Nørre Nebel i Jylland, hvor dette foto blev optaget. Foto: Ukendt, cirka 1915.

Cirka 110 år senere, har kameraet fundet vej til Fyn, hvor det er Hesselager Kirke, som står for skud. Foto: Daniel Bødker Sørensen, 2022.

IPA 224

Det næste kamera er af en lidt anden kaliber. Ganske vist skelede Nellerødmanden en del til andre kameraproducenter, særligt dem fra udlandet, når han skulle fabrikere sine kameraer. Men faktum er, at jeg aldrig har haft bedre ka-

meraer i hænderne end dem fra Jens Poul Andersen (Nellerødmanden). Alt, lige fra den rødlige Cuba-mahogni, de hånddrejede messingbeslag, et lille vaterpas og fine modlysblænder, gør alt sammen, at netop disse kameraer skiller sig markant ud. Der fandtes også andre kamerakonstruktører i Danmark dengang, f.eks. Norka, men ingen kom op på siden af geniet fra Nellerød.

Jeg ejer to kameraer fra den legendariske snedker, men kameraet som her skal fremhæves, er et stereokamera med signaturen IPA 224, fra omkring år 1895. Jeg købte kameraet på Lauritz.com, hvor det fejlagtigt, men muligvis til mit held, var sat til salg som et Daguerreotypi-kamera og ingen steder i annoncen var der billeder af signaturen. Jeg købte altså kameraet delvist i blinde, men med den klare overbevisning, at det måtte stamme fra Nellerød, hvilket viste sig at være korrekt. I Objektiv nr.163 har jeg skrevet den fulde beretning om mit fund. I artiklen skrev jeg også, at kameraet var i så flot stand, at det uden problemer kunne bruges i dag. Denne påstand måtte jeg bevise og året efter befandt jeg mig på en ujævn skråning ude i skoven, for at optage et par stereobilleder med apparatet.

Helt som forventet var kameraet fuldt funktionsdygtigt, faktisk i langt højere grad end kameraer fra meget større og mere anerkendte konstruktører i udlandet. Fra værkstedet i Nellerød leveredes en kvalitet over verdensklasse!

Fra Nellerød til Fyn. Knap 130 år har passeret, men IPA 224 fungerer som var det lavet i går (Foto: Daniel Bødker Sørensen, 2022/2023).

Mesterfotografens gamle kamera

Det sidste apparat, som skal pryde denne artikels spalter, er beregnet til den professionelle fotograf eller meget øvede amatørfotograf. Skønt jeg nødigt vil fremstå som reklamesøjle for Lauritz.com, så er det altså fra selvsamme, at jeg kom i besiddelse af dette kamera. Jeg havde i noget tid søgt efter et storformat kamera, som levede op til betegnelsen "stor". Jeg ønskede at få mulighed for at optage "hele plader" (18 x 24 cm.). Nu opstod muligheden. Et gammelt mahognikamera var sat til salg og standen lod til at være hæderlig.

Et billede i annoncen viste kameraets front, hvorpå dets tidligere ejer, lidt brutalt, havde ridset sin signatur ind i træet. ”Jul Folkmann København” stod der. På den uundværlige hjemmeside www.fotohistorie.com var fotografen Julius Folkmann heldigvis godt beskrevet, og det stod hurtigt klart for mig, at dette kamera havde tilhørt en af Danmarks absolut bedste fotografer. Jeg lagde straks et bud på varen og efter den obligatoriske kamp mod enkelte andre bydere, var apparatet mit.

Blandt de bedste

Julius Folkmann var blandt den lille gruppe af fotografer som kunne måle sig med Peter Elfelt, hvem der må betragtes som den dygtigste og mest succesrige af datidens fotografer i Danmark. Men hvor Elfelt i høj grad var en kommercielt tænkende fotograf, skilte Folkmann sig ud. Han var oprindelig født på Bornholm, men flyttede til København og startede atelier samtidig med, at han praktiserede som kunstmaler, hvilket han var uddannet som. Senere flyttede han atelieret til Odense, hvor han arbejdede i en årrække, inden turen gik tilbage til København.

Folkmann havde i høj grad en kunstnerisk nerve, naturligvis også i kraft af sin baggrund som kunstmaler. Han dyrkede den opståede bølge; Pictorialismen, som var en slags fusion mellem fotografi og maleri. Pictorialisterne ville ikke kun skildre virkeligheden, men i højere grad give deres egen kunstneriske fortolkning. Indenfor denne stilart optog Folkmann en lang række genrebilleder med naturen i centrum. Billederne blev blandt andet bragt i det seriøse fagblad, med den ydmyg titel, ”Amatørfotografen”. Netop disse billeder kan meget vel være optaget med ”mit” kamera, et rejsekamera, primært til brug ude i felten og kun i mindre grad benyttet til portrætter i atelieret.

Den rette ejer

Kameraet er formodentlig fabrikeret i Tyskland i starten af 1900-tallet og har været forhandlet hos fotograf *Budtz Müllers Efterfølgere* i Bredgade, København. Der er tale om en standardmodel indenfor den såkaldte tailboard-type, dog med den forskel, at der her er monteret en irisformet objektivlås på kameraet. Denne detalje var særligt efterspurgt af professionelle fotografer, således, at de nemt kunne benytte en lang række objektiver i forskellige

diametre. Da Julius Folkmann, efter at have erhvervet sig apparatet, kom tilbage til atelieret, har han sikkert hurtigt besluttet sig for, at det ikke var en anden fotografs navn, der skulle besudle hans kamera. Den lille metalplade med *Budtz Müllers Efterfølgere* er derfor nænsomt blevet fjernet fra kameraets front og placeret på en mindre flatterende plads, nemlig på kameraets bundplade. Derefter har Folkmann fuldstændt sit ejerskab, ved at ridse sin signatur ind i fronten. Tak for det!

Julius Folkmann får jeg snart mulighed for at vide mere om. Jeg har i skrivende stund, fået indblik i store dele af de private breve og fotos som han efterlod sig ved sin død i 1948.

I alt står 16 små kasser og venter på mig, på Det Kongelige Bibliotek, så muligheden for en kommende artikel til Objektiv foreligger.

Julius Folkmanns gamle kamera optager stadig udmærkede billeder. Her har ”baghaven” på Fyn stået model (Foto: Daniel Bødker Sørensen, 2023).

Til venstre for Folkmanns signatur kan man stadig ane hvor Budtz Müllers lille metalskilt sad, før den nye ejer flyttede det (Foto: Daniel Bødker Sørensen).

Julius Folkmann var indbegrebet af en karismatisk fotograf. Han optog både genrebilleder, portrætter af forfattere og skuespillere, men var oprindelig uddannet kunstmaler. (Foto: Det Kongelige Bibliotek, 1905).

Tak til:

Tove Thage
Leif Germann Jensen
Kjeld Jensen
Det Kongelige Bibliotek
Tine Therese Bødker Sørensen

Litteratur:

Pictorialisterne (Tove Thage, 2020)
Geniet fra Nellerød (Lennart Weber, 2019)
www.fotohistorie.com
Amatørfotografen (1912-1914)

Medlemsorientering

Mødereferater

Referat af DFS Generalforsamling d. 22. april 2023.

1. Valg af dirigent.

Bjarne Meldgaard blev valgt til dirigent og takkede for valget.

2. Formandens beretning.

Jeg vil kort referere de 14 møder i det forgangne år, i henholdsvis billedgruppen, kameragruppen og i Middelfart. Jeg siger tak for alle indlæggene, både foredrag og artikler. Ingen nævnt, ingen glemt. Jeg gør opmærksom på, at der i kameragruppen ikke udelukkende tales om isenkram, men at der også kommer berømte fotografere på tapetet, eksempelvis August Kotzsch, Walter Hahn, Edvard Munch, August Strindberg og andre.

Fra redaktionsgruppen kan berettes, at samarbejdet mellem Niels-Ove, der har det redaktionelle ansvar, Ann Vibeke og mig fungerer godt. Ann Vibeke er langt fremme med planlægningen frem til første halvår 2024. Dette er ikke muligt med kameragruppen. Desværre er der yderst sjældent en reaktion på de gentagne opfordringer til artikler og foredrag. Vi mangler lidt alsidighed hvad de berømte mærker angår. For eksempel er der aldrig nogen, der har haft lyst til at skrive om Canon, Minolta eller Pentax. Jeg selv mangler både den nødvendige viden og materiale.

Vedr. anvisningssalgets fremtid. Det var ret elendigt ved sidste julemøde. Derfor er der indført limit denne gang. Så har sælgeren mulighed til at sige stop. Det forestående anvisningssalg giver måske et fingerpeg for fremtiden.

Orientering om selskabets fremtid:

Det ser bedrøveligt ud. Vi bliver alle ældre. Medlemmer falder bort. Jeg savner mange kendte ansigter i kameragruppen. Andre melder sig ud. Jeg henviser til bestyrelsens orientering i Objektiv nr, 168 side 35. Jesper vil komme nærmere ind på det ved fremlæggelse af regnskabet. Foranlediget af denne orientering har vort medlem Jan Fleinert gjort sig nogle tanker og sendt os en udførlig redegørelse. Vi har delt en kopi ud til jer alle og tager det op under Eventuelt.

3. Det reviderede regnskab fremlægges.

Vores kasserer Jesper Bruus Pedersen fremlagde det reviderede regnskab som blev godkendt.

Kassereren viste så med en række Powerpoint slides, hvordan medlemsudviklingen har været siden 1993 og hvordan han forventede den fremtidige medlemsudvikling. Enkelt sagt, så blev der i april 2013 udsendt 277 Objektiv til medlemmerne og her 10 år senere blev der udsendt 176 Objektiv. Altså et fald i medlemstallet på 101 eller mere end 1/3 på 10 år. Drøftelsen af kassererens oplæg var henlagt til punkt 8 "Eventuelt".

4. Indkomne forslag.

Der var ingen indkomne forslag.

5. Valg til bestyrelse.

Ann Vibeke Knudsen og Klaus-Eckard Riess blev begge genvalgt. Efter generalforsamlingen konstituerede bestyrelsen sig uændret.

6. Valg af to revisorer.

Willy Thomsen og Lars Schönberg-Hemme blev begge genvalgt.

7. Fastlæggelse af kontingent.

Bestyrelsen foreslog uændret kontingent og det blev i første omgang vedtaget. Men efter drøftelserne af selskabets fremtid under Eventuelt genoptog generalforsamlingen dette punkt og vedtog en kontingentstigning fra 2024 på 200 kr., således at kontingentet fremover er på 600 kr. årligt for medlemmer i Danmark.

8. Eventuelt.

Der udspandt sig en god diskussion om selskabets fremtid med mange indlæg, bl.a. på baggrund af et skriftligt oplæg af Jan Fleinert. De fleste af de synspunkter, der kom frem under drøftelserne, omhandlede forslag til forbedring af selskabets økonomiske situation. Blandt forslagene var der:

- forslag om betaling for mødedeltagelse, f.eks. 40 kr. pr. møde.
- betaling for at have en "stand" ved møderne.
- forslag om en opdeling af medlemmerne i aktive/passive, hvor aktive så skulle betale f.eks. 1000 kr. årligt.

Ingen af forslagene fik større tilslutning.

Færre forslag omhandlede hvordan faldet i medlemstallet kunne mindskes, men der var ønske om en ny eller opdateret brochure, der kunne bruges ved medlemshvervning. Og der var en enkelt deltager, der syntes DFS ikke er synligt nok.

Der var blandt deltagerne på mødet stor tilslutning til at søge at udskyde selskabets forventelige ophør så længe som muligt, idet 19 stemte for dette og kun 9 stemte for at selskabet skulle lukke og slukke i 2025.

Bestyrelsen havde under punkt 7. "Fastsættelse af kontingent" foreslået uændret kontingent, men på baggrund af diskussionen under punkt 8. "Eventuelt" blev det besluttet at genoptage punkt 7, hvorefter det blev besluttet med næsten enstemmighed (2 undlod at stemme) fra 2024 at sætte kontingentet op fra 400 kr. årligt til **600 kr. årligt**. Heraf følger, at medlemmer i udlandet

fremover skal betale **700 kr. årligt**. Og at nyt medlemskab efter 1. oktober betaler **200 kr.** for resten af året.

Svend Erik Nørklit om sine 30 år i fotobranschen.

Torsdag 16. marts 2023.
Af Klaus-Eckard Riess.

Omkring 25 af vore medlemmer oplevede en meget underholdende aften, der virkelig vakte minder hos alle dem, der havde haft job i den danske fotobranche. Svend Erik evnede at klare sig helt uden projektor og billeder på væggen. Hans medrivende talegaver fyldte simpelthen rummet.

Vi hørte at Svend Erik var gået helt til tiende klasse på Engskolen i Herlev og at han havde studeret salg og marketing på HTX i Lyngby. Efter forskellige overvejelser kom han i lære som fotohandler hos Fotocentrum i Herlev. Hans energi og engagement førte ham med tiden til at blive butikschef både hos Frihedens Foto og i en af Merlins butikker. Ind imellem skulle ni måneders værnepligt selvfølgelig afvikles, hvilket skete i den Kongelige Livgardes Tambourkorps. Dette blev Svend Erik i den grad grebet af, at man den dag i dag kan møde ham som guide i Livgardens Historiske Samling i København. Vi blev alle opfordret til at besøge ham på dette interessante sted. Forhør jer hos ham, hvornår han er til stede på museet (tlf. 61 41 98 43).

Den 1. oktober 1985 blev Svend Erik ansat som sælger hos Dansk Fotoagentur A/S. Der gik ikke mange år før han avancerede til firmaets salgs- og marketingschef. Det medførte en masse spændende og udfordrende rejseaktivitet, bl.a. hvert andet år til Photokina i Köln.

Og da fa. Nikon i 1905 åbnede egen repræsentation i Danmark, kom Country Manageren i Nikon Nordic AB i sidste ende også til at hedde Svend Erik Nørklit. Det var han indtil 2015.

Sidenhen har Svenne, som vi gamle kollegaer kalder ham, heller aldrig ligget på den lade side. Nu gælder det bare mange andre initiativer i egen regi.

Bl.a. er Svend Erik medejer af et resort i Thailand. Har nogen af jer lyst til at slå sig ned der, så kontakt ham.

Det er også sjovt at høre, at Svend Erik elsker at være guide og køre turistbus. Først gjorde han det hos Hamlet Tours, og siden maj 2022 kører han for Viking Tours.

Svend Eriks underholdende optræden hos Dansk Fotohistorisk Selskab i Medborgerhuset på Østerbro afstedkom megen diskussion og positive kommentarer.

DFA's team på Photokina 1994 med en leder fra Nikon BV.

"Svenne" på slap line.

Kommende møder

Med Citroën 2CV til Leningrad.

Torsdag den 21. september 2023.

For 53 år siden tog Jakob Lautrup sammen med en kammerat den beslutning at tage en tur til Leningrad, dengang Sovjetunionen. Begge var meget interesseret i fotografering og tænkte at man kunne få en masse spændende og anderledes billeder. Turen foregik i en Citroën 2CV igennem Sverige og Finland for til sidst at ende i Leningrad.

Vest for Storebælt i Middelfart.

Lørdag den 7. oktober 2023.

Klaus-Eckard Riess.

Pressefotografer og deres udstyr.

Emil Wünsches store kamerafabrik.

Torsdag den 19. oktober 2023.

Klaus-Eckard Riess beretter om en af verdens største kamerafabrikker, som for 125 år siden blev bygget på den flade mark langt udenfor byen Dresden. Den havde ca. 400 kameramodeller på programmet og blev af Carl Zeiss Je-

na trukket med ind i fusionen til Ica AG og Zeiss Ikon AG. Den store fabriksbygning kom til at huse forskellige afdelinger, senere bl.a. lærlingsuddannelsen og teknisk skole. Fabrikens æra i kamerahistorien sluttede først, da VEB Pentacon i 1990 måtte dreje nøglen om.

Den iderige kamerakonstruktør Heinz Waaske.

Torsdag den 16. november 2023.

Jens Hindborg fortæller om Heinz Waaske, der efter at være blevet såret som soldat kom hjem fra krigsfangenskab og fandt vej til firmaet Gebr. Wirgin i Wiesbaden. Her konstruerede han Edixa Reflex, det lille Edixa 16 og det lidet succesrige Edixa Electronica.

Hans næste station blev Franke & Heidecke i Braunschweig, hvor han havde en kæmpe succes med det lille og populære Rollei 35. På et senere tidspunkt gjorde Waaske sig selvstændigt og kom med hel række opfindelser.

Billedgruppen

Mødereferater

Ann Vibeke Knudsen om nogle af de ældste, danske, topografiske billeder, vådkollodium på papir.

Torsdag 23. marts 2023.

Af Tune Laug.

Ann Vibeke indledte sit foredrag med to fine kollodiumbilleder, der på smukkeste vis illustrerede det store og møjsommelige arbejde, der lå bag denne revolutionære opfindelse. De to fotografier var aftaget udendørs, på landet, og viste fotografernes omfattende udstyr som krævede både hest og vogn. Til gengæld var det, i modsætning til daguerreotypierne, nu muligt at kopiere sine optagelser. Og dermed blev det også mere interessant med salg for øje, at kunne mangfoldiggøre optagelser af byer, bygninger, monumenter, naturscenerier og kendte personer mv. Fotografen måtte selv gyde sine glasplader i det medbragte mørkekammer. Herefter skulle pladerne fremkaldes indenfor kort tid for et optimalt resultat, ellers var pladerne ødelagt. Ann Vibeke pointerede at netop vådkollodiumbilleder udmærkede sig ved at være meget detaljerige, i de bedste udførelser, og med et smukt og delikat udtryk. Processen med vådkollodium holdt sig fra omkring 1855 til midtfirserne, altså i ca. 30 år, hvor de langt mere praktiske tørplader holdt sit dominerende indtog.

I et kort tilbageblik redegjorde Ann Vibeke for de få, omkring en snes topografiske daguerreotypier vi kender til i Danmark. Heraf blev nogle af dem forlæg for

litografier, så de kunne mangfoldiggøres. Som eksempel så vi et stik af det gamle Christiansborg slot, måske fremstillet efter et daguerreotypi af Neubourg, som i 1840 aftog i hvert fald to kendte daguerreotypier af det indre København (og et portræt af Bertel Thorvaldsen).

Herefter tog Ann Vibeke os med på en "Danmarksrejse", hvor vi kunne nyde en række flotte kollodium-gengivelser af forskellige bygninger, købstæder og landskaber lige fra Bornholm til Jylland. Med kollodiumpladerne mangedobledes mulighederne for at fotografere udendørs. Udover de fire største byer kunne også landets 90 øvrige købstæder nu få besøg af by- og landskabsfotografer. Billederne er meget interessante, fordi det er første gang en fotograf med sit kamera har aftaget, og dermed sikret indtryk af et land, hvor industrialiseringen endnu er i sin vorden. Ann Vibekes fascination af de gamle topografiske kollodiumbilleder gælder også fotograferne, hvem er de, hvordan så de ud? Det har Ann Vibeke forsket i, og dermed blev vi i foredraget præsenteret for en række udvalgte fotografer og deres mesterværker, jfr. billedteksterne.

Hermed et lille udvalg af de mange flotte billeder. Fra hovedstaden vil jeg fremhæve et stemningsfuldt fotografi af Børsgraven, hvor "tiden står stille", det osrer langt væk af "gamle dage". Billedet af Overgaden oven Vandet med udsigt over Christianshavn og Amager fortæller om en byudvikling, der kun lige er begyndt efter at det blev tilladt at bygge udenfor voldene. I Odense har fotografen meget opmærksomt fanget en arbejdssituation foran sit atelier. Fra Aalborg vil jeg fremhæve et meget tidligt eksempel på en fabrik, dens medarbejdere og nogle af deres produkter. Billedet fra Dybbøl skanse er ét af mange eksempler på, at man nu kunne fotografere udendørs.

Gerhard Ryding / Ann Vibeke Knudsen

Tekst og billeder fra Ann Vibekes foredrag, herunder en meget fin og malende skildring af det møjsommelige arbejde med kolloidumprocessen af Sophus Juncker-Jensen kan ses på: ["www.fotohistorie.com/annv-k-vaeringdkolloidum-1855-1865.html."](http://www.fotohistorie.com/annv-k-vaeringdkolloidum-1855-1865.html)

Et opslag i "Objektiv's database" på ordet "kolloidum" viser ni artikler mellem 1982 og 2019.

Efter pausen gik vi over til "runden" blandt de 19 deltagere: Cykel og knallertmuseum (også symaskiner og kameraer) flytter fra Glumsø til Samsø. Jan havde medbragt et fotografi med facadetitlen: "Thisted Amts Tidende" og efterlyste: Hvem har taget det og hvornår? Ann Vibekke henviste til sin side "fotohistorie.com", pilen peger på fotograf Mathea Amdrup. Fotoalbum gives væk, et medlem efterlyser interesserede til at overtage et fotoalbum med israelske billeder. Jakob efterlyste en effektiv måde at lime gamle fotografier, der er gået op i limningen – syrefrit selvfølgelig? Tune fortalte om et dokumentarprogram i DR-TV, der handlede om en ubåd "Hunley" der sank under den amerikanske borgerkrig, otte mand omkom, heriblandt en dansker: **Johan Frederik Carlsen fra Ærø** - desværre intet foto af Carlsen, det ville være noget af en sensation, hvis nogen fra billedgruppen kunne finde et portræt af ham. Til slut blev et par eksemplere på det sjældne "chrystoleum" sendt rundt til beskuelse - et meget skrøbeligt farvefotografi bestående af flere lag konkave glas med et positivt billede forrest og farvelægning bagved. Se nærmere: <https://www.fotohistorie.com/tidlige-farvefotos.html>.

Vilhelm Tillge, fotografi i København: Fotografens sidste, transportable mørkekammer, solgt i 1881. Fotografen selv til venstre. Avk.

Albert Hillebrandt, København og Roskilde: Børsgraven, hvor nu Slotsholmsgade ligger, 1861, KB.

J.B. Sidenius, København o. 1862: Overgaden oven Vandet. Udsigt fra Blå Pakhus mod SØ ud over Christianshavn og Amager, KB.

Gottlieb Stöckel, fotografi i Rønne: Hest og vogn med kolloidum-udstyr, udsnit af stereobillede o. 1875. BM.

Jens Paul J. Wahlmann, Odense fra 1858: Dreng uden for fotografens atelier. Bemærk klaprammerne – drengen passer på billederne, der er ved at blive fremkaldt.

C.A. Zehngraf, Aalborg: De Smithske Jernstøberier. Gruppebillede af medarbejdere i støberigården, så tidligt som 1862. 21 x 25 cm. Aalborg Stadsarkiv.

Chr. F. Brandt, Flensborg: Dybbøl skanse, 1864. KB.

Kommende møder

Gerhard Ryding fortæller om sit liv som samler – især af billeder!

Torsdag 28. september 2023.

Gerhard Ryding er en af billedgruppens største samlere. Én passion er cyklerne – og også fotografier af de gamle cykler. Glæd dig til et foredrag af en samler af guds nåde – Gerhard har samlet næsten på alt, hvad der er værd at samle på – vi skal høre om de gamle fotografier!

Mette Kia Krabbe Meyer, Kvindekæresten – bag kameraet og som motiv.

Torsdag 26. oktober 2023.

Mette Kia Krabbe Meyer er seniorforsker på Det Kongelige Bibliotek. Denne aften fortæller hun om den kongelige hoffotograf Mary Steen, bl.a. kvindesagsforkæmper og fra 1891 den første kvinde i bestyrelsen for Dansk Fotografisk Forening, hvor hun sad indtil 1896.

Ann Vibeke Knudsen & Peter Randløv, om H.C. Andersen og stereobillederne – fra hans rejser!

Torsdag 23. november 2023.

H.C. Andersen elskede at blive fotograferet og han var optaget af fotografiet fra første dag, daguerreotypiet nåede Danmark. Desuden elskede han om nogen at rejse, og så snart det var muligt, hjembragte han fotografier fra sine rejser i Italien, Schweiz, Tyskland, Spanien og Frankrig. Han skrev dagbøger og vi skal bl.a. se nogle af de billeder han omtaler.

Bog- og udstillingsomtale

GENFÆRD – fortolkninger af vores fotografiske arv.

I Viborg – på Skovgaard Museet ved byens domkirke - kan man i sommeren 2023 opleve et meget anderledes og udfordrende litterært kunstudstillings- og bogprojekt af kunstnerne Ole Lejbach & Jens Blendstrup – med titlen GENFÆRD.

Fra museets omtale: ”Ole Lejbach har tegnet en lang række danskere efter fotografier fra museernes arkiver samt det digitaliserede arkiv.dk og Jens Blendstrup har vækket dem til live i knivskarpe tekster. Til sammen giver tekst og billede et indblik i vi danskere på en måde, der både er seriøs, fængslende og humoristisk og som sjældent, måske aldrig, er set før.

Projektet giver helt almindelige, glemte danskere fra fortiden nyt liv gennem billedlig og sproglig bearbejdning. Genfærd giver ordet til almindelige danskere, som levede liv, der, ifølge Blendstrup: ”ikke var til Kraks Blå Bog, men livets røde. Fra groteske grosserer med cigarer i munden til stille liv, og stærke liv, og vilde overleverer i klippespalterne fra et voldsomt samfund, der buldrede frem og forandrede sig for vores øjne”.

GENFÆRD er blevet til i et samarbejde mellem Skovgaard Museet og Danmarks Forsorgsmuseum i Svendborg. Kan ses i Viborg i sommer, i Svendborg fra september.

”Udstillingen består af Ole Lejbachs store og spektakulære kul- og sepia-tegninger og små intime blyantsskitser flankeret af Jens Blendstrups tekster. Udstillingen kompletteres af en stor og rigt illustreret bog på ca. 350 sider, hvor Lejbach og Blendstrups indhold suppleres med tekster af andre forfattere.”

Deutsche Belichtungsmesser

Das Sammlerbuch

Hartmut Thiele

Den rigtige belysning er en forudsætning for gode billeder. I tiden før 1900 spillede den korrekte belysning ingen særlig stor rolle, fordi pladens og filmens følsomhed var ringe. Selv i begyndelsen af småbilledfotografiet blev det anbefalet, at overbelyse negativerne med to til tre blændertrin. Først i farvefotografiens tid blev en præcis belysning påkrævet. Selv et enkelt blændertrins afvigelse kunne føre til fiasko.

Havde fotografen et bredt sortiment af forskellige filmtyper med tilsvarende forskellige følsomheder, skulle han indstille belysningsmålerne derefter. Arbejdet med belysningsmålerne blev lettere, da der omkring 1954 indførtes lysværdi-indstillingen på de nye præcisionsslukkere.

Men selv i vor digitale tidsalder kræves der stadig en korrekt belysningsmåling, især hos de professionelle fotografer.

I den nye samlerbog præsenteres ved siden af belysningsmålerne også deres historie, teknik og udvikling, samt producentfirmaerne.

I syv kapitler anføres belysningstavler, kemiske og optiske belysningsmålere, elektriske belysningsmålere med selen-celler uden batteri, belysningsmålere med batteri og med CdS-celler eller de følsommere silicone-celler.

Dertil kommer farvetemperaturmålere, luxmetre, laborbelysningsmålere og andet specialudstyr.

Afsluttende tabeller muliggør en hurtig oversigt over udstyret.

Bogen kan bestilles hos:

Hartmut Thiele

Herterichstr. 83, D-81477 München

Tlf. +49 89 79 81 05

Email: thiele.hartmut@t-online.de

Fotografiske fortællinger af Esben Fog.

Esben Fog er et mangeårigt medlem af Fotohistorisk Selskab. Han arbejder også med fotokunst og har mange udstillinger bag sig.

Nu er der udkommet en bog med hans fotos. En stor del af dem er taget med kameraer fra hans samling.

Esben er blandt andet inspireret af 1800-tallets fotografiske pionerer og er især kendt for sine analoge fotomanipulationer. I bogen får vi også et lille indblik i skabelsesprocessen bag fotografierne.

På bogens omslag bliver læseren budt indenfor i bogens univers med denne introduktion:

”Velkommen til en billedverden der sprudler af fantasi. Alvor og humor. Livet og døden. Menneskets forfængelighed. Barbiedukker, der er ramt af klimaforandringer, og moderen der tryller sin baby op af en hat. Græske myter og svævende damer. Som i et hvert godt eventyr, har billederne ofte flere lag. Det er billeder, du kan gå på opdagelse i. De fleste af figurerne er nøgne og dermed frigjort fra tid og sted - til deres eget univers. Bogen viser et udpluk af Esben Fogs fotografier gennem 30 år.”

Bogen er i hardcover og udgivet på forlaget HISTORIA. Den er på godt 100 sider med 70 fotos, og har både dansk og engelsk tekst. Bogen viser både analoge og digitale fotos.

Dansk titel: Fotografiske fortællinger – fotografier gennem 30 år.

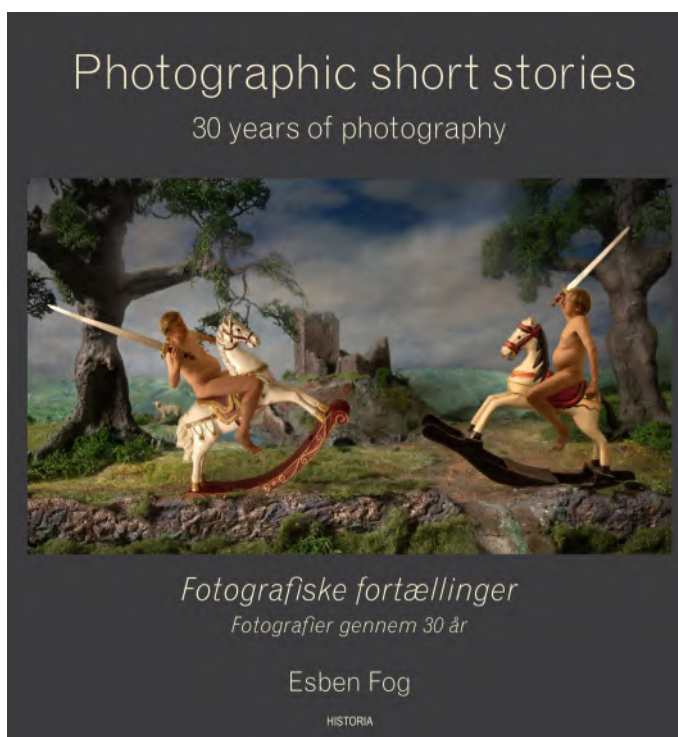
Engelsk titel: Photographic short stories – 30 years of photography.

Fotograf Axel Carlborn – Ystadbilleder från 1900-talets första hälft.

Hele 2023 kan man på Klostret i Ystad – det kulturhistoriske museum – opleve en udstilling med en af Skånes gode fotografer:

Dette foto, fra efterkommere af en svensk stenarbejder, er fotograferet af Axel Carlborn. Billedet er fra et svensk stenbrud, Carlborn fotograferede så vidt vides ikke på Bornholm. Tilhører Bornholms Ø-Arkiv.

Axel Carlborn var født i 1884, døde 1964 og var mellem 1905 og 1946 Ystads førende fotograf. Ved siden af arbejdet i fotoatelier og forretning midt i Ystad, fotodokumenterede han alt det der skete i Ystad og det sydlige Skåne i første halvdel af 1900-årene. Byens kulturliv og begivenheder, skibene i havnen, gader, huse, forretninger og virksomheder – en kulturhistorisk vandring i næsten et halvt århundrede i vores naboland.

Selvportræt, Axel Carlborn.

Mødekalender

Andet halvår 2023

Medlemsmøder:

Torsdag 21. september:	Jakob Lautrup: Med Citroën 2CV til Leningrad.
Lørdag 7. oktober:	Middelfart. Klaus-Eckard Riess: Pressefotografer og deres udstyr.
Torsdag 19. oktober:	Klaus-Eckard Riess: Emil Wünsches store kamerafabrik.
Torsdag 16. november:	Jens Hindborg: Den iderige kamerakonstruktør Heinz Waaske.
Lørdag 2. december:	Julemøde.

Billedgruppen:

Torsdag 28. september:	Gerhard Ryding fortæller om sit liv som samler – især af billeder!
Torsdag 26. oktober:	Mette Kia Krabbe Meyer, Kvindekæresten – bag kameraet og som motiv.
Torsdag 23. november:	Ann Vibeke Knudsen & Peter Randsø, om H.C. Andersen og stereobillederne – fra hans rejser!

Første halvår 2024

Medlemsmøder:

Torsdag 18. januar:	Esben Fog, om sin bog "Fotografiske fortællinger".
Torsdag 15. februar:	Klaus-Eckard Riess, om fotografen Erich Salomon.
Torsdag 21. marts:	Kenneth Olsen, om objektivernes dybdeskarphed og bukeh.
Lørdag 7. april:	Generalforsamling i Middelfart.

Billedgruppen:

Torsdag 25. januar:	Lennart Weber, nyt om Peter Elfelts store samling på Kgl. Bibliotek.
Torsdag 22. februar:	Tune Laug, Jernbaner og tog siden Daguerres tid. Historie og stemninger belyst med gamle fotografier.
Torsdag 25. april:	Jernbanefotografer bag jerntæppet. Jan Niemann og Per M. Jensen fortæller om deres oplevelser med at fotografere jernbaner i DDR og Polen i 1970'erne og 80'erne. På gammeldags lysbilledapparat.

Angående forplejningen ved møderne i Middelfart.

Ved generalforsamlingen i Middelfart den 22. april 2023 blev udgiften til forplejningen, dvs. morgenkaffe med brød osv., frokost med øl og vand, samt eftermiddagskaffe med småkager til, i alt 4.330 kr.
Der blev indbetalt 1.527,50 kr. for frokosten. Prisen var 50 kr. pr. næse.

Derfor har bestyrelsen besluttet, at der fra efteråret 2023 ved møderne i Middelfart betales **100 kr.** for **forplejningen**, dvs. morgenmad, frokost og eftermiddagskaffe for at nedsætte belastningen af selskabet økonomi.

Det kan i øvrigt tilføjes, at der ved møderne i Østerbrohuset i København ikke er nogen form for forplejning andet end den, deltagerne selv køber i husets café. Til gengæld betaler selskabet for leje af lokalerne.

Anvisningssalgslisten til lørdag, d. 22.04.23 i Middelfart

Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbeholdning. Køber og sælger erklærer hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Den, der afgiver bud for tredjemand, hæfter for budet. Liste med emner til anvisningssalg sendes til:

Niels-Ove Rolighed, Peder Munks Vej 81, 9300 Sæby, nor@kanok.dk, tlf.: 6061 6699.

Nr.	Beskrivelse	Limit	H.slag
1	Contaflex Prima	200	110
2	Contaflex Super	200	150
3	Contaflex S	200	100
4	Wechseltmagazin til Contaflex, som ny	100	100
5	Contina I med Zeiss-Opton Tessar	200	175
6	Contina I med Novar	100	50
7	Contina II med Novar	100	75
8	Contina Ia med Novar og hurtigoptræk	100	50
9	Contax D (VEB) med Zeiss Biogon	150	200
10	Contax FB (VEB) med Zeiss Biotar	200	400
11	Exakta Varex Ila med Tessar	300	250
12	Nikon D70, fungerer	200	200
13	Nagel Pupille, m. Leitz Elmar 3,5/5cm	1000	2100
14	Nagel Ranca, m. Nagel Anastigmat 4,5/5cm	300	700
15	Nagel Vollenda 48, m. Leitz Elmar 3,5/5cm	750	900
16	Nagel Vollenda 48, m. Xenar 3,5/5cm	300	600
17	Agfa karat, m. Igestar 6,3/5cm	50	75
18	Zeiss Ikon BabyBox, 3 stk. i forskellige versioner	400	400
19	Canonflex R2000, uden objektiv, med mellemringe	500	1050
20	Zeiss Ikon Contessa (533/24), m. Tessar	400	350
21	Zeiss Ikon Super Nettel (sort) med Jena Tessar 2,8/5cm	600	2000
22	Retina I (type117), m. Xenar 3,5/5cm	600	500
23	Retina I (type 118), m. Xenar 3,5/5cm	400	500
24	Retina I (type 119), m. Tessar 3,5/5cm	300	400
25	Retina I (type 143), m. Xenar 3,5/5cm	300	250
26	Retina II (type 122), m. Ektar 3,5/5cm	1000	1600
27	Retina II C (store C), m. Xenon 2/50mm	500	700
28	Retina II (type142), m. Xenon 2/50mm	300	300
29	Retina Reflex (type 025), m. Xenon 2/50mm	200	200
30	Retina Curtar Xenon 4/35mm + Retina Longar Xenon 4/80mm m. Etuier	250	250
31	Retina II C (store C), m. Helligon 2,8/50mm	500	400
32	Lot Brugsanvisninger diverse + 2 Nikon bøger	50	100
33	Certo Dolina, sort, 24x36, optræk defekt, lukker og afstand OK	100	150
34	Ricoh spejlrefleks 24x36 KR-5 + 50 mm + Tele	100	50
35	Kodak Retina Refleks III Lukker og lysmåler ok stand	100	350
36	Mamiya 500 DTL 50 mm 1,8 OK stand	50	50
37	Canon TX spejlrefleks 24x36 50 mm 1,8 ok stand	100	50
38	Canon FTb QJ 24x36 + 200 mm 2,8 (lidt haze i objektiv)	150	100
39	Kodak Retina Refleks + 50 mm Helligon + 135 tele Senar lysmåler ok	150	500
40	Voigtlander med Color Skopar 2,8/ 50 mm	50	50
41	Minolta X 500 spejlrefleks 24x36 + Zoom 35-135 mm automatik ok	100	50
42	Praktica MTL3 1,8/ 50 mm	75	75
43	Olympus OM 1 50 mm 1,8, gravering GABS, ok stand	100	150
44	Sigma objektiv/ Olympus fatning OM 2,8/28 mm	100	50
45	9x12 klap ICA Ideal Tessar 4,5/15 dobb. udtræk, udskf. optik, rullefilmskass.	200	250
46	Minox EC med rem og blitz, i box, lukker ?	100	150
47	Minolta SLR 110 format med zoom optik, taske og brugsanv. OK	100	250
48	Neofot 6x6, bakelit kamera, dansk fotohistorie 1947-48	50	25

Anvisningssalgslisten til lørdag, d. 22.04.23 i Middelfart

Anvisningssalgseffekterne sælges som beset, og Dansk Fotohistorisk Selskab påtager sig intet ansvar for eventuelle fejl og mangler og den anførte tilstandsbeholdning. Køber og sælger erklærer hver 12,5% til D.F.S. Der afregnes kontant på stedet med såvel køber som sælger. Den, der afgiver bud for tredjemand, hæfter for budet. Liste med emner til anvisningssalg sendes til:

Niels-Ove Rolighed, Peder Munks Vej 81, 9300 Sæby, nor@kanok.dk, tlf.: 6061 6699.

Nr.	Beskrivelse	Limit	H.slag
49	3 stk. fotobøger – Hamilton – Snowdon – Uve Sommer	100	100
50	Beau box camera art deco tofarvet brun/sort + taske	100	100
51	Manfrotto stativ compact MKC3 – HO1	100	225
52	Vivita objektiv OM fatning, 28-105 mm / 3,5-4,5 makro i box	100	50
53	18 stk. portrætfotos 9x12 fra først i 1900-tallet	100	100
54	Ernemann 9 x 12 laufboden, fungerer	100	100
55	Nikon AF 70-210 mm/ 4,0 – 5,6, lille bule på bagsiden	100	100
56	Canon digital – SX 710 Hs – i box + tilbehør, alt fungerer	150	350
57	Rolleicord 6x6 Trista 3,5 75 mm – Compur lukker – ca. 1936	150	200
58	Ikonflex 6 x 6 Tessar 3,5 – 75 mm, ca. 1950, lukker træg	75	100
59	Ica/Voigtlander 9x12 pladekamera m. Sportssøger	100	50
60	Microscope-camera Gitzo - sjov ting	50	150
61	Filmmagasin for Rolleiflex SL 2000	150	100
62	Exacta Varex VX – Tessar 2,8/50 mm + tilbehør	100	300
63	Olympus OM 2,8 / 135 mm, gravering GABS	100	50
64	"Nordisk Film – en del af Danmark i 100 år" rigt ill. bog, 200 s.	50	150
65	Edixa søger med rødt etui	50	25
66	Leitz bordstativ	300	450
67	Neo-Fot kamera – made in Denmark	50	25
68	Agfa Family kamera	50	-
69	Fujica Single 8 P 1 smalfilmkamera, BT	50	50
70	Dansk Fotografisk Tidsskrift 1979: Dansk professionel fotografi -100 år	40	60
71	Beauty LightOmatic II kamera med Biokor – S 1,9/45 mm.	200	100
72	Kodak Retina Reflex S med beredskastase	300	200
73	Lordomat	300	400
74	Wirgin Edixa II	100	100
75	Braun Paxette I	100	50
76	Goerz Ango i org. Kuffert med 4 kassetter, lukker defekt	500	-
77	Nettel (ældre end Deckrullo) m. Zeiss Planar 130 mm, lukker defekt	800	800
78	Kodak Retina II c, beredskastase	300	35
79	Super Baldina	300	300
80	Baldamatic	200	75
81	Voigtlander Vito II	200	50
82	Voigtlander Vito BL	200	100
83	Voigtlander Vito B	100	50
84	Kochmann Korelle	200	325
85	Kochmann Korelle	100	150
86	Ricoh Auto 35	100	50
87	Braun Paxette 28	50	-
88	Welta Belmira	50	25
89	Bilora Radix, Bella 35, Bella 44 og en dejlig Bilora-bog	200	200
90	Ricoh Steky Model III B med etui	500	450
91	Werra IV med beredskastase	250	250
92	Werra I (lille bule)	50	50
93	Werra III	100	200
94	Praktica PCL 2 med Pentacon electric 2,8 / 135 mm	200	100
95	Praktica super TL med Pentacon auto 1,8 / 50 mm	200	50

Anvisningssalget 22.04.2023 i Middelfart

Regnskab

Hammerslag i alt

24.945,00 kr.

Heraf til DFS:

Beneficesalg, ekstra lots

475,00 kr.

Salær 12,5% fra køber

59,38 kr.

Benefice, i alt

534,38 kr.

Salær for rest, 25%

24.470,00 kr.

6.117,50 kr.

I alt til DFS

6.651,88 kr.

HUSK!!!

Hvis du har effekter til anvisningssalget på julemødet, så skal redaktionen have din liste senest 15. oktober.

Deadline
for indlevering
af stof til Objektiv

April
1. marts

September
1. juli

December
NB - 15. oktober - NB

NJAL FOTO

Njalsgade 22. Tlf.: 3254-5590
www.njalfoto.dk

Goecker for shooters

www.goecker.dk

Butik i København: Hejrevej 37 - 2400 København NV
Butik i Aarhus: Sindalsvej 37 - 8240 Risskov
Tlf: 3582 1100

Bestyrelse & Redaktion

Bestyrelse

Formand

Klaus-Eckard Riess
Opnæsgård 53, 2.tv
2970 Hørsholm
Tlf.: 4586 6810
klauseckardriess583@gmail.com

Web-master & møder vest for Storebælt

Leif Johansen
H.C. Andersens Vej 7
6100 Haderslev
Tlf.: 7452 6038
leif@dagnyleif-johansen.dk

Bestyrelsesmedlem

Jakob Nielsen
Bybækterrasserne 161B
3520 Farum
Tlf.: 4495 5868
jakobdnielsen@gmail.com

Kasserer/næstformand:

Jesper Bruus Pedersen
Overgaden oven Vandet 82, 1.tv
1415 København K.
Tlf.: 2172 4202
jesperbruus@gmail.com

Bestyrelsesmedlem

Ann Vibeke Knudsen
Vimmelskaftet 2
3700 Rønne
Tlf.: 2619 0735
annvibekeknudsen@gmail.com

Bestyrelsesmedlem

Niels-Ove Rolighed
Peder Munks Vej 81
9300 Sæby
Tlf.: 6061 6699
nor@kanok.dk

Redaktion

Artikler, møder, referater

Klaus-Eckard Riess
Opnæsgård 53, 2.tv
2970 Hørsholm
Tlf.: 4586 6810
klauseckardriess583@gmail.com

Billedgruppen, møder, referater

Ann Vibeke Knudsen
Vimmelskaftet 2
3700 Rønne
Tlf.: 2619 0735
annvibekeknudsen@gmail.com

Layout, koordinator, ansvarshavende

Niels-Ove Rolighed
Peder Munks Vej 81
9300 Sæby
Tlf.: 6061 6699
nor@kanok.dk

Møder i København & Middelfart

København

Den 3. torsdag i månederne september-marts kl. 19:30.
Østerbrohuset, Århusgade 103, 2100 København Ø.

Middelfart

Møder i april, september/oktober og januar/februar.
Østergades Forsamlingshus, Østergade 33, 5500 Middelfart.

Medlemsskab

Anvisningssalg

afholdes ved generalforsamlingen i Middelfart i april, og i København i december.

Anvisningssalgsbetingelser

Henv.: Niels-Ove Rolighed.

Tilmelding af fotografika senest

1. marts og 15. oktober.

Medlemskab af DFS er obligatorisk for deltagelse i anvisningssalg.

Sælger og køber betaler hver 12,5% i salær til DFS.

Loppemarkeder

afholdes normalt i forbindelse med alle medlemsmøder.

Kontingent

Danmark kr. 400.-.

Udland kr. 500.-.

Netbank: Konto nr. 1551 1506447.

SWIFT-BIC: DABADKKK.

IBAN: DK35 30000001 5064 47.

Medlemsperiode

1. januar til 31. december.

Indbetalingskort udsendes i december.

Indmeldelse pr. 1/10-31/12 kr. 100,-
Objektiv udsendes i april, september og november.

Adresseændring eller udmeldelse:

Henvendelse til kassereren.

Æresmedlemmer

John Philipp, Svenn Hugo,
Klaus-Eckard Riess,
Leif Germann Jensen

Objektiv

Objektiv udsendes kun til medlemmer af DFS og forhandles ikke kommercielt. Redaktionen gør opmærksom på, at artikler ikke nødvendigvis afspejler foreningens holdning. Indsendt materiale er underlagt bladets layout.

Alle rettigheder forbeholdes. Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af skriftet, samt dele deraf, er kun tilladt efter skriftlig tilladelse fra Dansk Fotohistorisk Selskab.

No part of this publication may be reproduced in any form without permission in writing from DFS.

Web-site:

www.objektiv.dk

Copyright 2022.

ISBN 0107-6329.

For a few of the illustrations, it has not been possible to locate the legal copyright holder. Any infringement of copyright whatsoever is not intended. All legal claims in this respect will be honoured as if an authorization to use the illustrations had already been obtained.

Tryk: Strandbygaard Grafisk a/s,
Trykkerivej 2, 6900 Skjern.

BOUTIQUE
Copenhagen

